Kronika

Obce Chomouty

Sepsal Jáchym Palla

roku 1930

Kde dnes je rozložená, vystavená vesnice Chomout tam před 60-ti lety byl prales z věkovými stromy. Kolkolem asi desiti kilometrový čtverec, většinou porostlý pralesem, přináležel velkostatkáři šlechtícovy Mlodeckému. Na celem tom 10-ti kilometrovem čtverci byly tyto osady: městečko Varkoviče, vesnice; Dornovo, Krylovo, Hokrá, Konušky. Uprostřed toho velkostatku protékala řeka „Stubel" s močalovitými lukami i bažinami přes kilometr širokými. V lesích bylo spousta zvěře; vlku dívokých vepřů tak že malo který kůň nebyl pokousan vlky nebot Ukrajinci pasali koně po nocích a tu často koně byly napadený vlky.
Cesty těmi lesy byli hluboko vyježdene tak že když se jeli skopce a nebo pod kopce muselo se houkat nebot kdyby se potkali dva povozy tak by se nemohli vyhnouti a musel by jeden couvati zpatky, takové místo cesty bylo na dnešním katastru pozemku Táchyma Pally a Jaroslava Pally. Asi uprostřed nynější vesnice Chomout kdysy vytekaly ze země silné prameny, - jeden pramen tryskal vodu na sach vysoko, vůkol toho pramenu (potom tam stala Hachová cihelna) byly vymoly i blata v kterých před 40-ti lety utopili se popovy kravy (potom pramen byl zavežen). Od toho pramenu dale na západ vyteka mnoho menších pramenů, které se stekají v dosti velký potok, dale voda razyla si cestu na jihozapad kde přibirala ještě prameny a po krátké poutí oteká do řeky „Stubel". Jak silne byli ty prameny dokazuje po dnes, část zachované hraze na Odstrčilovem dile luk a do nedavna ještě byli viděne stoupy kde někdy staval popův mlýn. Tento pramenity potok na dolním toku tvoří částečně hranici mezi polnostmi vesnice Chomoutu i Varkoviče.
Na dile pozemku Antonina Bačevskeho nacházelo se asi třicet kurhanů (mohyl) částečně již orbou zarovnany.

V roku 1927 při odvážení hlíny z dvou takových mohyl, byli nalezení lidské kostry (z Mongolské rasy) z čeho se dá soudit že někdy tudy šlo neb ležělo vojsko tatarské a nebo v těch místech byl kdysy veden boj vojska tatarského nebo na víkol jest ještě mnoho takových mohyl. U cesty od silnice k Žornovu jest také jedna velká mohyla, polovic mohyly se obsívá a polovic je porostla lesem. V roku 1926 z té mohyly byla vyorana lidská kolenní kost která se rovnala delce celé nohy prostředního vzrostu člověka. U vsi Žornova s hory říčňíval velký balvan kamenu který lid jmenoval „Tatarská mohyla" - tento balvan roku 1930 byl při lámaní kamene rozbyt a odvezen na Barkovskou silnici. Ves Žornovo někdy byla městečkem do nedavna byly pamětnici že naproti vsi za hreblou (hrazi) byl židovský hřbitov a z bývale synagogy dveře jsou dosud v Barkovské synagoze. Vypravuje se že jednou Kozaci přepadli městečko Žornovo a všechny Žide vyřezali a městečko vypalili, před tim přepadem Žide zakopali své poklady na hoře u Žornova a tak dosud je legenda meri lidem že v té hoře jsou zakopane poklady, tim více se zdá tá legenda pravdivá proto že po mnohá do dnes památkách; kdysi nate hoře stal nepřístupný hrad na co ukazují umělé zhotovené hluboké rokle a při praci v lomech byly nalezené kamení obdělane ručně do kulata a pulkulata a na vrchu hory jest trychtýřová jama hluboká kde někdy byla studně. Z dějin je znamo že Turci krátký čas vladli Volyni též Kozaci Zaporožci v roku 1589 v hlavě hejtmana Nalivajko zpustošili Volyň a Podolsko. Tim vzplanula stoletá skoro nepřetržita valka meri Kozaky i Blaky, meri kozaky bylo mnoho Tatarů. Dost možné že obřad pohřbu meri nimi byl východní (to jest nasep mohyl.) Bůh jen ví jake tragedije se zde odehravali po kterých zbyli jak památka jen mohyly.

Po neblahem polskem povstání roku 1831 polská šlechta byla ze země vyhnana a částečně i zrušena. Jejich místa i statky zaujali cizinci. Velkostatek Varkovský byl šlechtici Kolodeg kému konfiskovan a darovan usmiřitelům povstání dvoum ruským generalům. - Varkovský generalu Saburovou a Žornovský díl generalu Sarančevou.
Nové panové hleděli co nejvíce s panství těžiti s lidem domorodným jehož jazyk málo znali, necitili a těžkou robotu ještě svevolně zvětšovali.
Asi již v těch časech název „Chomout" (tomu místu kde dnes leží vesnice Chomout) byl dan. - Na velkostatku se to místo jmenovalo na „Chomoutach". Od kud - a proč? - právě tento název byl dan? jistě se neví. Předpokládá se že ten díl země je rozdělen cestami na tři nepravidelné špice které z hruba znamenají tři chomouty. Podání mezi lidem se vypravuje, že kdysi do potoku zajel mužík z vozem napojit koně a než si zapálil dýmku kůň shodil ze sebe „chomout" a do bahna ho našlapal tak že více ho mužík nenašel a potom se tomu místu říkalo „Chomout".
V roku 1868 počali přijíždeti z Čech přistěhovalci Češi; do těch dob zde byli kolonisté Němci kteří nevlastnili půdu a jen pachtovali. S přistěhovanim Čechů na Volyň, kraj sice pozvolna ale jistě se měnil. Půda byla tak vymrskana a pýřavkou zarosla že těžko bylo z ní dostat kromě semen také něco na živobytí, proto Češi ihned přistoupili ke korcovaní lesů by mohli zde uhajiti živobytí.
Většina Čechů přijíždeli jen chudé rodiny kteří v staré otčině těžko hajili živobytí a o Rusku v Čechách se vypravovaly kdeje jaká lacá půda, - jaké lehké živobytí a jaké privilegie totiž děti přistěhovalců byli osvobozene vojenské služby, první léta se neplatili daně a jiné.
Všude na vsích se usazovali Češi, jen na velkostatku

Varkovském a Žornovském se neusazovali, příčina tomu byla že většina půdy velkostatku byla porostla pralesem a na druhé u polských velkostatkářů dalo se lacinější koupiti než u ruských, tím více že Polské velkostatky se vůbec na vůkol prodávali a vláda si toho přála by kraj byl zalidněn více méně spolehlivým elementem. První léta byla těžká pro přistěhovalce, většina Čechů toužila o příživdělku ze strany, jen že nebylo kde; továren kromě dvou-třech cukrovaru v kraji nebylo - dříva bylo všude dosti ale nemělo žadné ceny. Cele stromy při mýtění lesů se vtahovali na hromadu a palili, nejvíš byli čas tak se vloupala kůra která měla odbyt v kožešnách. Tak se měli věci do roku 1875 v tom roku vláda počala stavěti železniční trať Zdolbunovo-Brody i silnici Rovno - Dubno. Na stavbě těchto dvouch drah našlo výdělek mnoho Čechů. Nová vyměřená silnice Rovno - Dubno protínala prales Varkovského velkostatku. Při kacení věkovych stromů. aby ustoupily kamenne cestě, zahynul Čech Engeger který byl zastihnut větví při padání stromu. Do těch dob tá místa kde je dnes ves Chomout nebyla vůbec obydlená, kromě třech hajoven.
Na hajovně u křižovatky Dembrovky bývali hajnymi též Češi, - Ťuček a potom Tolak. Kde dříve stavala tá hajovna dnes je díl pozemku Václava Kubačka. Druhá hajovna stála, kde dnes stojí hospodářská stavení Josefa Bačevskyho. Za tou hajovnou byla taková houština křaků trnových že nemožno bylo tudy přejíti. Třetí hajovna byla k Albarovu blíže Konušských hranic.
Ke konci osmdesátého roku Varkovský prales byl prodan kupcovi Landa který 18 let kácel prales a spracovával dřeva na pražce i jiné matrijaly, ostatní dříví se prodavalo na stop po 21 kopejek kusu.
Kácením lesa bylo zaměstnano mnoho dělníků na spracovaní

klepek povětšině byli zaměstnáni Němci.
V ten čas přišel sem též na práci Pavel Lipčák který se může počítati prvním osadníkem Chomoutu. Lipčákové po několik let byli zaměstnaný v lese obraběním kmenů.
V ten čas v městečku Tarkovičích se usadil Čech Trouš kterého začáteční jmění se rovnalo sto rublu, prvně měl vičep v pronajmuty místnosti a pordějc koupil domek bývalou poštu komou dělnicí pracujici v lese Tarkovskem založili svymi penězi blahobyt krajana Trouše.
Práce v lesích stale pokračovala, zároveň byl prodan les Žornovský: kupcem byla postavená pila, dnes tam stojí suška i skladiště Sarančeva.
Když pordeje výdělky v lesích klesli následkem přebytečného dělnictva, tu Lipčák přijal místo hajného.
Roku 1897 vypršela lhuta kontraktu kupce Landy na kacení lesa, ale Landa kacel dale. Velkostatkař chodil z lidma po lese a odbiral dělnikum pily a sekery tak že kupec nemohl najít dělnici kteří by šli kacet les.
Pordějc vykacený les byl dan na uklid zbylých vrchu, tříštěk i křivých stromů kupcovi Rozenblitovi na osm let za 11 tisic rublu. V ten čas misty již les vimicený a zarostlý podrostem, velkostatkař pronajimal vimicený les na výpas vikolním vesnicim, platilo se 7.5 kopejek z kusu dobytka, zároveň na lísteк mohly trhat travu, zbyrat jahody - houby i trhat ořechy. V tu dobu již v lesich vlku nebylo, byly vyplašeny kacenim lesa. Kato po celem lese se ozýval klapot klapaček a cinkaní zvonku pasouciho se dobytka, pasli tu cele vesnice Žornovo, Krylovo, Hrušvica, Dembrovka, Tarkovičě, Komiňky.
Zlopověstné místo zde bylo „dvacata versta" Rovensko-Dubenské silnice.
Zde byla nalezená těžce zraněna žena, tělo její bylo poseto

zanami plných červu. Byl zde též nalezen zemřelý poutník. Tady po silnici přešlo ročně tisice poutníků do klaštera Počajevského.

Nedavno ve vsi Omelany blíže Rovna stařec na smrtelný posteli vinnal že na svého mladi na „dvacatý verstvě" zavraždil jakousi ženu, ta žena na kolenou ho prosila, viz mu davala jen ať ji nehuby, ale on nic nedbal, zavraždil ji a zahrabal, seznal se že přišla na něj taková ochota několiko zavraždit že nemohl oddolat tomu přání.

V roku 1892 velkostatkar Laburov dal část pozemků do pachtu, první pachtyři byly tyto;„Jaroslav Palla, Ignac Odstrčil, A. Lipčak, Jos. Kovařík, Jan Říhička, Jan Hašler, Matěj Tuma, K. Kunst, K. Radek, Jan Lis." Při silnici měli stavení; Palla, Říhička, Hašler a Tuma, při cestě do Varkovic; Odstrčil a Kovařík. Při cestě k Žornovu; Kunst a Lis. Při cestě k Ulbarovu Radek. Lipčakove měli stavení;- nyní pozemek ten jest Josefa Bačevskyho.

To byli první osadnici kteří založili koloniji „Chomout." Zcht platili tři ruble z desjatiny, při tom stale přibirali půdu, buď vyčišťovali podrost nebo prioravali mýtiny. Vždy po zasetí přijíždival velkostatkar a každému pachtýři přeměřil pole a podle toho bral pacht.

Každý pachtyř musel zasaziti desaty díl pole brambory a dodat je do vinopalny po devět kopejek za pud.

V tu dobu u mostku na šlachu Varkovskem byl dosti velký rybnik, od Varkovic mělký kam zajiždeli napajet koně, a od silnice dosti hluboký, misty přes metr a okolo byl zarostlý rakosem, bývaly tam též ryby.

Že se kolonistům na Chomoutě ne škvěle vedlo dokazuje to že mnohý z nich hledali jiné místa, tim více když velkostatkář zvětšil plat za pacht do 7 rublu z desjatiny.

Tuma pustil pacht a chylil se podomního obchodu při čemž nosil sebou panoramu. Palla, Odstrčil a Stan. Lipčak jeli hledat štěstí do Ameriky. Přes hranice se dali přepašovat přičemž pohraniční stráž je zpozorovala tak že byli nuceny se ukrýt ve stohu kde přečkali tři dni o hladu než se jim podařilo odtud nepozorovaně utéci.
V Americe také štěstí nemohli nalezti. Palla pracoval nějaký čas v Baltimore v uzenářském obchodě. Odstrčil a Lipčak kácovali modřínové lesy a pomáhali rýhovat vějíky. Po roce Palla a Odstrčil navrátili se ke svým rodinám a Lipčak zůstal v Americe kde je dnes zámožným farmářem.
Pachtýři na Chomoutě do roku 1913 tak říci - jen živořili, žádný z nich nehospodařil tolik by v případě prodeje velkostatku mohl si zakoupit větší kus pozemku.
Takový rozprodej velkostatku skutečně nastal v roce 1913. prodej byl svěřen správci Leu Hruppermanu na čež v časopise Čechoslovan bylo oznámení že velkostatek Varkovičů se prodává vzdálený od Dubna 13. od Kovna 17 verst. Majetek dělí kamenna silnice; orné půdy 1500 des. lesa starého 400 des. mladého lesa 900 des. les dubový i habrový, celý majetek v jednom díle. Bankovní dluh 140 rub. na desjatinu. Majetek hraničí s českými osadami: Mlodavou, Hrušovicí, Dembrookou a Ulbarovem. Právě mladý les 900 desjatin byla „Varkovština" u které byli usazený Chomoutské pachtýři. Že kupci se mnoho nehrnuli příčina tomu byla ta, že poloha těch 900 desjatin byla kopcovita a les ponejvíce jen hráči. Nehledě nato, zajem o varkovský velkostatek byl dosti velký.
V čísle 64 Čechoslovana 1913 r. byla uveřejněno následující. Nové České osady na Volyni na obzoru!
Prodej varkovského velkostatku o kterém dopisy jež dostala

redakce svědčí, že mezi krajany prodej ten vyvolal velký zájem. Upozorňujeme že je možnost založit v kraji nejhustěji obydleném Čechy, jednu ba i více nových osad a proto rozhodně zasluhuje pozornosti dopis jejž nam poslal k uveřejnění krajan Jos. Libovický z Podhajce.

V čísle 65 od 23 srpna 1913 roku článek pod nazvem.

„Nové české osady na Volyni."

Prodej Varkovičského velkostatku vzbudil naši pozornost ne snad proto že nam byl dan k uveřejnění inserat, nybrž proto že zamýšlený prodej vyvolal velké rozechvění v sousedích s Varkovicemi českých osadách. Svědčí o tom hojné dopisy, v nichž jedni píší abychom psali proti koupi, jiní zase abychom ji doporučovali. Nejsme povoláni, abychom mohli říci odpovídá-li stanovená cena hodnotě půdy, to mohou posouditi jedině krajane zemědělci a my jim přejeme aby koupili co nejvýhodnější. Za svou povinnost však pokládame upozornit, že by bylo škoda, kdyby majetek Varkovičský - díky linkavosti kupcu - byl prodan jednomu majiteli, o čemž jak nám známo se vážně vyjednává.

Myslime že by bylo značným posilením českého živlu na Volyni, kdyby tak značné množství dobré půdy přešlo do rukou Českých. Z těchto důvodu koupi rozhodně doporučujeme. Krajanům kteří se o koupi zajímají, připomínama výzvu p. J. Libovického jenž zve všechny koupěchtivé aby se dostavili ve čtvrtek 29 srpna k lesníkovi na silnici Dubensko - Rovenskou (13 verst od Dubna a od Rovna 32 verst) Jake rozechvění vyvolal prodej Varkovského velkostatku mezi Čechama, nejlepší ukazuje článek v Čechoslovanu č. 71 od 13 září 1913 roku.

Rozechvění jež vyvolal na Dubensku zamýšlený prodej varkovičského velkostatku, dosud trvá. Na redakčním stole každou chvili se octne dopis „Z Volyně" - pro nebo proti

Že to pole zanedbané se jednym rokem ani dvěma nespraví
netřeba ani podotýkati. Můj usudek jest že velkostatek má
polohu pěknou a výhodnou pro každého rolníka ale pole
jsou hrozně zapuštěné. A nyní několik slov o těch 900 desat.
mladého dubového a habrového lesa. O tom liskovem křoví
jež všude přerostlá a zakrnělý doubek výhonek od pařeniny což
vše ostatní dusí, se nečiní zmínka. Habr zde ojediněle tůň
neroste, jest ponechan bere vší lesní kultury a divoce roste v
hustých chumačích. Pěkný kus země a práce čeká zde nového
osadníka než ten les hustý jako kartáč vymýtí, leč nad tím
se zde stesk od krajanů nepronáší.
Energije českého rolníka překonala horší obtíže než se zde
staví v cestu, ale v jinem směru pronáší se stesk.
V první době majitele varkovského velkostatku stanovili cenu
desatiny toho mladého lesa 400 rublu a pozdějc prý vzhledem
k zájmu pro koupi tohoto majetku mezi našimi krajany
50 rublu na des. přirazili. To je jednání nepěkné a naše
krajany roztrpčilo.
Z těchto článku v Čechoslovanů, je viděti že koupěchtivé
krajane rozdělené na dva tábory, jedny neduvěřovali této
koupi a poukazovaly že velkostatek byl kdysi konfiskovan
pólskému šlechtici a darovan ruským generalum a tím se
jakýsi ubírá majiteli právo rozprodeje a potom v budouc-
nosti mohou býti s tím velké nedorozumění.
Druhé nehleděli na nic a jen si přáli aby koupě byla co
nejdříve uzavřena.
Tak se to protáhlo do jara 1914 roku kdy někteří dali zavdá-
vky a počali stavěti hospodářské budovy.
Jedny z prvních byly to tyto občane; Josef Mašovský z Šestakova,
Václav Prokop z Podhajce, Josef Bačovský z Dembrovky
Alojz Votava z Předil, Adolf Bačovský z Martinovky,
Jan Votava, Alexandr Novotný z Hrušvice i mnoho jiných

s deravou výzvou aby Čechoslovan buď vystoupil rozhodně proti prostředníku židu Hrudermanovi a jeho pomocníkům, nebo zase aby uveřejnil okamžitě jména některých krajanů kteří vzdávají od koupě jen proto, aby sami mohli větší část pozemku koupit a pak tyto hodně drahé krajanům rozprodat. Není snadno zde v Kyjevě rozhodovat. Kdo má pravdu a na čí stranu by se měl Čechoslovan postavit. Redakce v této věci může zaujímat jedině stanovisko na které jsme se hned z počátku postavili. „Bylo by škoda pro český živel na Volyni kdyby Varkovičě se nedostali do českých rukou. To však neznamená že Varkovičě mají býti koupený stůj co stůj. Nikoliv! O výhodnosti koupě musí rozhodovat kdo kupuje." Pohříchu, někteří krajané (hlavně ti, co jsou proti koupi vtěch nebo jiných důvodu) nechtějí pochopit naše stanovisko a vyčítají nam, že prý nadržujem židovi - prostředníku na úkor krajanum, kteří stejně dobří by mohli prodej majetku sprostředkovati. Děláme to prý proto, že nám žid dal do listu inserat. Většina dopisů (o Varkovičích) se dostala do koše proto, že pisatele o nich podnikali osobní útoky nebo nedovedli zachovat slušnou formu, jeden dopis uveřejnime, čtenář si udělá o věci usudek sám. Na přání krajanu z okolí varkovičského, píši tyto řádky. Promluvim několik slov o vychvalovanem majetku Varkovičském. Nechci kýdati naň hanu, ale ani chvalozpěvy nebudu o něm psáti. Chci říci pouze pravdu, bez předpojatosti, v jakem stavu se majetek nalezá. Ta nejlepší půda od Varkovič - k Ozeranum se rozprostírající dosud majitelu ku koupi a rozparcelovani nenabízí. Dle jednéch chtějí si tu část sami podržeti, a dle druhých na celý tento pozemek se již našli kupci. Leč ty krasné lany pole jsou v nejvišším stupni zanedbany. Po celá desetiletí pluh ani brany půdu jejích žádně neskypřili, plevel následkem toho dusí v úžasné míře osení. Přištího majitele čeká zde kus dukladné práce.

většinou zděné.

Žadnici a tesaři měli prace mnoho, tak že v každé vesnici zaučovali se mnohé lidi zednictví. Pracovali většinou jen za obyli, všechny řemeslnici měli ustanovenou cenu za praci, jen pudy obyli.

Peníze z 1922 roku prudce klesali v ceně. I počátku byli peněžní jednotky tisicovky, potom již desetitisicovky.

Obyli každodenně stoupalo v ceně, kdežto jine zboží stale bylo v nizké ceně. Rolnikum kynul blahobyt, vše co prodavali velice zpeněžili, a co kupovali vše bylo naramně lacine. Tento blahobyt u rolnika bylo všude vydeti, - Zenske same hedvabi.

Žem se stale prodavala a zase kupovala. U zabav se pily jen same likery.

Chmel stale stoupal v ceně. Za pud chmele platily až 50 pudu pšenice.

Lide penize vkladali v pšenicy, pšenice v Polsku byla zlato, jako v Rusku sil zase.

Velkostatkari se zase vraceli na své velkostatky, ale každý se staral své velkostatky rozprodati, nevěře v stálý takový příznivý poměr.

Též i vláda počala parcelaci velkostatku, lepší pozemky rozdavala bývalým polským Legionarům, a ostatní již mohlo koupiti mystní obyvatelstvo.

V tu dobu zde na Volyni bylo dosti všelikých band, ktere ohrožovali jak velkostatkari, tak i cestujici. Na verejnych cestach nebylo bezpečno projeti. Na Chomoutach mezi lesy na sylnici byly též časte přepadeni cestujicich.

V červnu 1922 r. na proti pozemku Jaroslava Pally byl přepaden Parkovský lekarnik Mosko Flux, ktery potom ukazal že ho přepadl zindřich Palla. Policie zindřicha zatkla a velice jej ztyrala, pod nehty mu jehly zarazela, a tu zindřich takto oslab a byl slabé povahy a aby se zbavil týrani povedel na sebe vše, co policie si přala.

Zindřich probyl v zaláři přez půl roku, než byl projednavan soud v jeho zaležitosti. Na soudě zindřichovi nebylo přepadeni dokazano a proto byl z vazby propuštěn. ještě do soudu byli mezi mistnimi občany sbirane podpisy, kterymi mělo se potvrditi že zindřich dosud byl zachovaly a oničem podobnym není občany podezřivany, bohužel že se našlo mnoho takových občanu, kteří své podpisi odřekli, třeba že osobně nemohli ničim jeho zachovalost očerniti. Po lesich se potloukalo mnoho podezřelich lidi, často se přišlo v lesich na pelechy, kde tyto lide přespavali.

jednotlivec se neosmělil přes les cestovati, většinou vždy před lesem vyčkavali až se jich několik sjelo, teprv společně jeli obzlašť židé kteří při jízdě velmi křičeli, takto si dodavali odvahy.
Nadešel rok 1923, marky polské poklesly na bezcenek kusu papiru. již vše se počítalo na miliony, místní ukrajinské obyvatelstvo, obzlašť ženske v počtech narmně slabé, stali se bezradne, jim i dříve dosti obtížné bylo spočítati dva tři ruble v drobných, nyní sta, tisice a miliony mělí zčítati.
Každý chodil zplnymi rukama peněz a nemohl za ně nic koupiti. Tisicovky polske marky často leželi pokozeny na cestách jako kus špinavého papiru.
Uvedu zde několik cen zboží v ten nejkritičejší finanční čás. Pšenice se platila 2,200,000, marek půd. pilnik 200,000, za coúl. Železo kilo 250,000, Každym dnem penize stale padali v ceně, tak že došlo ktomu že obchodnicí již nechtělí své zboží prodavatí za penize a jen na obměnu obyli.
Stat polský vidouc tento krách finanční, hledal cestu k napravě. byla zavedéna nova měna a jednotka byl zlotý, rovnající se žvýcarskému zlatemu franku. Cena marek polskych byla pozdeji stabilizovana, a za 1.800,000 marek možno bylo dostatí jeden zlotý.
Obyvatelstvo touto změnou bylo zpočátku velmi znepokojeno, byli naviklé na marky, a tu najednou zloty, nemohli ihned pochopit jak se mají řídit aby nebyli ošizeny. Často dříve vše spočítali na marky, a tu teprve přirovnavali k zlotym a grošim, a teprve když zjistili že to asi se srovnava teprve byli svolny koupi uzavřít. X.
Daně z polností v tu dobu byli velmi nizké tak že rolnici ani nepocitovali, jistilo se že berní úřad ani tolik daní nesebral, co sam na sebe jen spotřeboval.
Školní otazka byla, v začátku vyučovalo se pouze jen polský, povinnost navštěvy školy se přísně nevymahala, neboť nebylo dostatek učitelstva i škol.
V tu dobu vznikla myšlenka založení České Matice Školské na Volyni, a zarovněž probuzení České menšiny v Polsku, a požadovaní svých narodostních potřeb.
Naše obec doposud neměla žadnych spolku ani školy, kulturně stala v pozadí, příčina tomu byla že občáné Chomoutu byli přestěhovany sem

s různých obcí na Volyni, a doposud žil každý pro sebe, nestaraje se o celek i o obec. Starostové obce byly voleny každým rokem jiní, a žádný z nich nebyl natolik uvědomilý, aby věnoval čas a usyli nato, aby vzbudil zajem pro obec a vzdělaní, přičemž většina občanů ze zdrahala o jakékoliv vydeje pro obec. již v roku 1924 někteří z občanů pokoušeli se vzbudit zajem o školu ale bezuspěšně, stale se to odkladalo na příznivější ~~(to)~~časy.
ještě v roku 1923 byli případy přepadení cestujících v našich lesích, tak v maji měsíci jisty den v deset hodin rano byl přepaden Varkovský Žid Volko který byl smrtelně postřelen. V podezření byl opět jindřich Palla, třeba že umirající Volko pohybem hlavy dal na srozuměnou že to nebyl on.
Až po 14 dnech nakodou byli chyceni dva bandity kteří potom vyznali že jsou z ukrajinské vesnice Kosarova, a již po tři leta chodili na Chomout přepadat cestujici. Při prohlidce jejich obydli byli nalezeny ruční granaty a mnoho střeliva.
jeden z banditů za pár dni zemřel, a druhý byl souzen vojenskym polním soudem v Dubně, přičemž svědky při soudu byli, z Chomoutu jachym Palla a jindřich Palla, a z Ulbarova Horáček. Bandita tento byl značně podoben na jindřicha Pallu, a proto byl ten omyl lekarnika Hurza.
Vojenský soud odsoudil banditu k rozstřelu, přičemž po vynesení rozsudku do soudní sině byl v veden vojenský oddil, který se vystrojil špalirem z druhého poschodí soudní budovy až na ulici. Soudce předal odsouzeného v moc vojemnou, důstojník s dvouma kapraly převzal zakovaného odsouzence a vedli ho mezi špalirem vyzbrojených vojínů k vykonu ortele.
Dojem byl v celé této přípravy k vykonani trestu na bezbranném prostem člověku odstrašujici.
Mezi obyvatelstvem kolovali různé pravdive i též smišené bystorky banditských přepadení, jako proslaveného bandity Muchy a jiných.
Též stale přepadali velkostatky jako Turkovského kde vše též spalili, toto vše působilo v strach obyvatelstvo.
Češi pocitovali nebezpečí, nebot v případě že by se tyto nepořadky více rozšířili, zajisté by čeští osadnici mohli očekavat též přepadu, nebot

byli většinou zamožné a tím vzbuzovali závist domorodého obyvatelstva.
Ke konci 1923 roku na Chomoutě postavili při silnici své obydlí, Marije Pallová, Vladimír Šťastný, josef Palla a Jáchym Palla, dále ve vsi přibylo stavení Josefa Hlaváčka a Vladimíra Žemana.
Ještě v roku 1920 Vladimír Mácha společně s josefem Žiglem zařídili na Chomoutě cihelnu. Cihelna byla zařízena na Machovem pozemku blíže luk, měli tam postavenou polní pec na 20 tisíc cihel. Vypálili všeho jen pět pecí, později se společníci nepohodli a cihelna zanikla.
Kovařské řemeslo provozovali; Aleksandr Novotný, Stanislav Lipčák a též oba Mojdlové. Tesařství Vladimír Šťastný. Krejčí josef Palla, Vladimír Palla a Václav Čapský. Zámečnictví Jáchym Palla. Truhlářství Franc Žeman Vlad. Palla a V. Mojdl. Felčerem zvěrolékařským Antonín Bačevský. Řeznictví Aleksandr Odstrčil. Porodní babkou Anna Pallova.

Stavba školy na Chomoutě.

Na počátku roku 1924 kdy celým proudem počál se znovu brátí život naší české menšiny na Volyni ku předu, počáli se již u nás ozývati hlasové, by i v naší vesnici byla zbudovana škola obecní. Ačkoliv bylo přání toto oprávněno a spravedlivo, nemohlo přece býti uskutečněno jednak pro veliký naklad stavební, jednak pro neblahý odpor, který se všech stran kladl se novým zakonnem školním.
Nicmenš první duležitý krok ke stavbě budovy školní učiněn přece již tehdy -a to tím že omylem přebrana daň, z desatiny po jednym zlotym, tímato penězi založen zvlaštní fond.
Tento omyl přebrání daně vznikl takto, před odstoupení starosty josefa Voťavy v 1923 roku, tento obdržel obecní berní listinu aby sebral po jednom zlotym z desatiny. Voťava část této daně sebrav, ostatní nedokončiv- zdal znovuzvolenému starostoví josefu Lipčáku načež Lipčák obdržel z gminy berní knihu na vybírání též same daně po jednem zlotym z desatiny.
Lipčák nevěda že jeho předchůdce Voťava již část této daně vybral, počal vybírati daň po knize, až nahodou zpozoroval že číslo berní knihy je totež co číslo berní listiny, protož přesvědčiv se o gmině, tu vyjasnil že 420 zl.

jest přebrano. Nechtěl těmito penězi postoupit sám po své vůli, tedy svolal několik předních občanů na poradu, jako p.p. Bačovský, Prokopa, Mašovského i jiné.
Na této poradě rozhodly, tyto přebrané peníze žádnému nevracet, a ponechat je jako základní fond na stavbu školy. Některý z těchto radců poukazovalo se na Mašovského, jako původ takového podezření byl ten, že Mašovský ze samého počátku vyjevil odpor proti stavbě školy na obecní útraty, i oblasil rozhodnutí této porady mezi občany našimy, tak i poplatníky přespolní, že starosta přebírá daně z občanů.
Na nejbližší schůzy obecní, přišla deputace z vesnice Dembrooky v osobách starosty Václava Žumra a Václava Samce, kteří v rozhodné formě se dožadovali navrácení přebíraných peněz, p. Žumr si tak netaktně vedl že vyhrožoval soudem, a v dooucb myslných narážkách poukazoval na okradení. Z našich občanů stali na straně Žumra Boťavove, zvlašť Josef Boťava. Josef Bačovský učinil návrh aby Dembrovskym penize přebrane byli navracený, ale Šipčák rozhodně prohlasil že žadnému nevrati ani jednoho groše, kdyby měl třeba za to i v žaláři sedět.
Odpůrcové stale nalehali aby penize byli navraceny a hrozeno soudem. Šipčák obavaje se aby proti němu, nalehal aby si obec volila důvěrnici, a těmto důvernikum aby penize byli odevzdane.
Schuze byla svolana 17 maje 1925 roku. Pořádek dne. 1) Výbor plnomocníků v správě obecní. Po zahajení schůze předseda schůze starosta J. Šipčák prohlasil schůzy otevřenou a vyzval by označili kandidati na plnomocníci správ obecních. Schůze po vzajemné poradě jednohlasně zvolila za plnomocníci místní občane 1) Václava Prokopa 2) Václava Mojdla. 3) Josefa Palla 4) Václava Boťavu. Přičemž splnomocnili je plnit jmenem celé obce všechny úpravy obecní, ve všech instancích soudních, administrativních i společenských, nevyjímajíc nejvyšší instancí na cestě cyvilní i kryminalní. V tom účelu splnomocněny v jménu celé obce k podpisovaní jménem hromady všech listin, dokumentů, žadostí, stižností, k uzavírani smlouv, aktu notařských, k nakupu i prodeji obecních majetku
Splnomocněny vybírani peněz pro celou obec, ve všech bankach, i splnomoc-

něny ve všech správách obecních k dlužníkům obcí.
Zdalo by se že s takovými úkolymi plnomocenství, plnomocníci mohou mnoho vykonat, bohužel, že vše to zůstalo jen na papíře, vskutečnosti se nedalo nic dělat.
Po schůzi plnomocníkum byli odevzdane peníze, totiž, každému po sto zlotých.
S malou jistinou pomyšlelo se již na stavbu školy, a aby jistina ta tím jistější účelu svému zachována byla, přikročeno k zabespečení stavebního místa jehož vyměnění působilo obtíže obcí.
Stavební obcní místo nacharelo se v katastru pozemku Adolfa Bačevského místo to bylo nevýhodno tím, že se nacharelo v zadu za humny blíž lésa, vzdáleno od obce, a cestou nepřístupné, protož občáne domahali se na A. Bačevském by obcí vyměnil tento díl na díl u cesty proti svému stavení, kde by bylo jako uprostřed obce.
Po dlouhem vyjednavaní pozemek tento byl vyměněn jen že obec musela doplatiti 30 pudů pšenice.
již tehdy odpurcové školy počali agitací podvratnou by v prvních dnech a krocích strhli celou akci stavby školy, samy nevědouc že svojí podvratnou činnosti jen věc dohanělí ku předu, neboť ostatní občane se stale více zbližovali.
Zpočátku se myslelo že se bude stavět Mateřní škola, ale byla obava že by se neobdržela podpora od gminy, a možna že bysi museli vydržovat sami Českého učitele, proto bylo rozhodnuto zbudovat školu polskou.
Plnomocníci zakoupili 10 saků kamene, který se ihned v zimě počal vážeti, zarovení se podala žádost o povolení na stavbu školy.
Mezi tím byl vydan nový zakon o školách, že školy mohou se budovat jen tehdy, jelí obec vzdalenější od bližší školy více jak tři kilometry.
V skutek toho bylo obcí odřeknuto povolení, tak že po tě příčině stavba školy byla prozatím odložena.
Rok 1925 byl rokem blahobytu, zvlašť pro rolníka. Obyli bylo ve vysoké ceně, pšenice dochazela do 2 r. 75 kop. zapůd. Chmel do 70 rublů za pud. Kdo jen poněkud zna poměry našich volynských Čechů, ten ví jak velikou ulohu v jejich hospodaření hraje pěstovaní chmele.
Snad ani jedna plodina nekolisa v ceně a nemaje výpočty a naděje hospo-

dářů v té míře jako chmel.
Jak vysoka cena chmele nutila každého rolnika aby spěšně zařizoval chmelnici. Dratěnky se staveli po celé Volyni, každa vesnice byla obstavěna tisicemi sloupy. Sloupy se vypisovali se s Polesí, platil se sloup-chmelák 8-10 zlotých. Obchody železařské byli zasobeny ohromnymi zasobami dratu, který se platil, silný 8. štokový až 15 zlotých pud.
Též na Chomoutě spěšně zařizoval kde kdo chmelnice.
Peněz bylo mezi obyvatelstvém mnoho, všude počinal přepych, u zabav chmelařů si davali hrati „sólo", kdo nepěstoval chmel, ten stal u zabav někde stranou.
V obchodech, přišel-li krajan krerý pěstoval chmel, tu ho vitali jako šlechtice, chtěl-li na uvěr zboží, jen řekl slovo a mohl nabrati zboží, mnoho-li si přal bez smének.
Všude se zařizovali sušarny, řidiky se stroje nové, pozemky stoupali značně v ceně.
Kořalka byla lacina, za pud žita mohl koupiti až šest lahvi kořalky, pivo se prodavalo 15 grošů sklenice. Hospodské živnosti přinašeli slušné příjmy, neboť se všude pilo dosti - ba i ženské u zabav mnoho utracely, někdy mnohem více než mužove. Nebylo řídkostí že jedna osoba při zabavě utratila více jak 50 zlotých.
V naší osadě obratil pozornost na takové časové rozkazovaní peněz, občan A. Odstrčil, a spěšně počal budovati velký hostinec.
Naše občane doposud jezdily k zabavam do Barkovič k p. Žiglu i do jiných vesnic.
V tomto roku též byl založen hasičský sbor, ale ne z dobré vůle občanu, nybrž nuceně od vlády, byli prostě naznačeny po spisu členy hasiči, vybran načelnikem Josef Mašewský. Pořízeno asi pět háků, a na tom se vše skončilo. Načelnicka funkce byla jen v tom, aby asi třikrat ročně načelník provedl po obci kominika, a vybral s každého občana poplatek pro kominika 75 grošů.
Později bylo nařízeno aby si obec zařídila několik beček na vodu, což způsobilo Mašovskému více starosti než Odstrčilovi vystavěti ohromný

hostinec. Mašovský udělal rozvrh poplatku na tři bečky povozový, peníze se nijak nemohly sebrati, až asi po roce byli zakoupeny tři sudy od oleje, a dřevo na povozy a dano to J. Lipčákovi okovat.
Když bečky byli okovany, nebylo peněz na zaplacení od práce, a Lipčák rozhodně odřekl bečky dříve obci vydati.
Bečky stali celé léto na slunci a rozeschli se.
Starosta jos. Lipčák nápsal do gminy podrobný referat o nečinnosti hasičského sboru a nezpůsobylosti načelníka. Načež na obecní schůzy Mašovskému se vytýkalo že se vůbec nestara o hasičský, a jeho vinou bečky že nejsou od kováře vykoupeny.
Mašovský se ospravedlňoval že nemohl nic dělati poněvadž mu občane dopoud neneseli peněz, načež kdosi prozradil že sam Mašovský ještě svou část peněz neones, naco Mašovský poukazal, že z něho naležejici se pět pudu pšenice ma na pudě, a za nim nepropadnou, až prý dají druzy tepro že i on dá. Ta schuze jednohlasně rozhodla Mašovskyho načelnictví zbavit a vybran nový načelník V. Čapský.
Zaroveň sebrano na schůzy po 10 grošu z občana na obarvení bečěk a novému načelníku naříženo aby dohlížel častěji na hasičske nářadi.
Obec Chomouty byla přiřařena k městečku Varkovicům.
V obci bylo sedm rodin katolických, a 28 rodin pravoslavných, v tom čísle pět rodin Ukrajinců, též dvě rodiny německé, a tři polské uplně počěštěné.
Vznikla též myšlenka, zařídit si svůj vlastní hřbitov. Plnomocnici obce vzali se energicky za tuto akci.
Byl přijat navrh, aby se vybiralo po 3 rub. z domu a po jednom zlotým z desatiny. Václav Prokop zbiral penize.
Na hřbitov zaplatili. Marie Pallova 16 zl. 40 gr. Josef Palla syn jarosl. 11 zl 40 gr. Vladimir Palla 11 zl. 40 gr. Vladimir Šťastný 14 zl. 40 gr. Jáchym Palla 11 zl. 40 gr. Josef Palla 23 zl = Josef Mašovský 47 zl. = Václav Prokop 37 zl. 90 gr. Josef Bačovský 33 zl. 90 gr. Anton Bačovský 33 zl. 90 gr. Aleksándr Novotný 23 zl. 50 gr. Vladimir Kin 23 zl. 90 gr. Václav Mojdl 19 zl. 40 gr. Vladimir Mojdl 17 zl. 40 gr. Josef Hlaváček 31 zl. 40 gr. Rudolf Bačeovský 16 zl. 40 gr. Franc Bačovsky 16 zl 40 gr. Václav Zeman 23 zl. 40 gr. Jan Červený 54 zl. 40 gr. Jan

Brent 11 zl. 30 gr. Václav Čapský 12 zl. 40 gr. Josef Vrbský 18 zl. 40 gr. Vladimír Žeman 21 zl. 40 gr. Ignác Odstrčil 18 zl 40 gr. Anton Odstrčil 16 zl. 40 gr. Josef Růžička 13 zl. 40 gr. Josef Lipčák 14 zl. 40 gr.

Když peníze byli sebrane počalo se vyjednavat s konsistoří aby nam bylo ustoupeno pod hřbitov z Farkovské cirkevní země dílek který vyhovoval svoji vzdálenosti od obce. Předpisem o založení hřbytova, toto vyjednavani se protahlo asi rok času, a to bezuspěšně. Též mystnímu občanu p. J. Odstrčilovi bylo nabydnuto aby odprodal ze svého vzdaleného dílu pozemku u Farkovic tři sta sáhů pod hřbytov. Načež tento občan zažádal takovou vysokou cenu, že muselo byti od tohoto zaměru odstoupeno.

Plnomocníkem P. Prokopem byl zakoupen dub a dan zhotovit velký kříž na hřbytov, stale se myslelo že se podaří pozemek pod hřbytov u někoho zakoupiti. Později roku 1938 tyto hřbytovní peníze byli takto vydany. - 27 občanu si odpočitalo po 8 zl. na obecní kolnu to jest 216 zl. - 25 občanu část svého dílu odpočitali na stavbu školy to jest 236 zl 60 gr. Pravoslavnému knězy dano na rozchod po koupy země 30 zl. Zaplaceno za dub na kříž 16 zl. Špal 6 zl 50 gr. p. Pl. Mojdlovi a jul. Lipčákovi za zhotovení kříže 17 zl. Poštovní i herbový výdej při vyjednavani o koupi místa pod hřbitov 25 zl. 60 gr. p. Prokop si zadržel z podílu Mašovského za cestu do Brna, kterou měl vykonat Mašovský 23 zl. 50 gr. Zůstalo u p. Prokopa nevyzdvyhnutých peněz 36 zl. 40 gr. Úhrnem 597 zl 60 gr. Takto zase otazka o zařízení hřbytova byla na neurčitou dobu pochovana.

Roku 1925 katolické rodiny v hlavě Václava Potavy, vyjevili přání aby v obci byl zařízen zvonek, a to z peněz které byli přebrane z dani.

Většina občanů aby ukajila docileného prozatimního jednoceni o stavbu školy, souhlasila s tímto přáním katoliku, a za krátko zakoupen matial a přistoupeno ke stavbě zvonice Zvonek objednan ve Lvově

Stavbu zvonice řídili plnomocnici obce. Prace tesařska zdana p. Šálaku za 12 pudů pšenice, neboť v ten čás všechny řemeslnici pracovali jenom za pšenici.

Kde končí roku zvonice již byla zhotovena a postavena na obecním pozemku. Zvonikem se souhlasil býti Alojz Potava za 10 pudů pšenice ročně. Později ale nechtěl jim býti. Klekaní se více nezvonilo a zvonika stálého nebylo, jen při umrtí někoho, v obci zvonival umirzačka - Václav Novotný.

Tu místní občanka počala vykřikovat. „Když rozdavali sůl a petrolej, to jste o zamožných neuvědělí!"
A odpurcové školy, - obvzlašť Mašovský - štvali nespokojeny.
Ně po dlouhem bouřlivem jednaní přijali navrh josefa Tally, aby část obložení byla z domu a část z desatiny.
Na to svezana mimořadna schůze roku 1927.
Ze 45 občanů na schůzy upravněných. sešlo se 25.
Schůze tato na podstatě artikulu 86 ustavy o schromaždění gminnem byla pravomocná.
jednalo se; 1) Poněvadž vesnice Chomout nema budovy pro nařádi hasičské, schvaleno vystavět takovou vlastní silou na obecním pozemku, obložic sama sebe po deset zlotých z každého domu. Penize měli být sebrane do 23/XII 1927 roku na ruce starosty hasičského V. Čapskeho. Kdo do dne 23/XII nezaplatí tu. částku, musí zaplatiti 50% pokuty.
2) již několik let jak projektujem se vesnici Chomout postaviti školu, a poněvadž do této doby mame sotva několik sahů kamene, schvalujeme v dnešní schuzy pospyšit si se stavbou školy.
Na ten učel v čase do dne 1. ho ledna 1928 roku zavazujeme se občane ves. Chomout zaplatit plnomocníkum po stavbě školy, po pět pudu pšenice z každého domu, a po dvacet funtů pšenice z každé desatiny.
V případě nezaplacení v čás, dlužník platí 50% pokuty.
Budoucně budeli chybět peněz na stavbu školy, takové musí se vybirat, polovic z každého domu i desatiny.
Při tom v této schůzy schvaleno; budoucně kdo z občanů nenavštivi schůzi obecní, bez važné příčiny, musí zaplatiti pokutu v penězích pět zlot. z kterých polovic připadne na letnictvo a polovic na hasičský zbor naší obce.
Vznik předlohy o pokutovani občanů nenavštěvujici obecní schůze byl tento, občan Mašovský mezi občany šířil hesto „Na schuzich nedavat žadné podpisi". Toto hesto Mašovský zdědil po svém švagru bývalym uradniku Targonskym. Ujišťoval že když nebude nikde jeho podpis tedy nema žadné obecní zavazky. Část občanů se této agitace uchytla a obci hrozilo že žadné řízeni obecní nebude možné. Proto každý kdo nepodepsal protokol

Na stavbu zvonice byli vzaty tyto obnosy peněz. - Zbytek pozustatých peněz od koupi 10 sahů kamene na školu 85 zl. Později ještě sebrane (nespravně) po jednom zl. z desatiny, - to jest, - přebrana daň starostou Lipčákem - 85 zl. Obecních peněz 18 zl. ještě doplaceny po 1 zl. z desatiny Josefem Hlavačkem 31 zl. Od Mašovského dluh obecní nahodou vymožený 95 zl. Uhrnem 314 zl.

Dlužno podotknouti že ze samého počátku kdy počalo proni žiření obecní u nas, ihned p. Mašovský ukazal svou slabou stranku, - totiž nechtěl žadné obecní výlohy hraditi, a tak zůstával stále obcí dlužen.

Žadné domlouvaní ani upominaní nepomohlo. Až nadešla chvile kdy Mašovský chtěl koupyti zem. od France Votavy, a musel miti obecní potvrzení že nema na své jméno žadné země, a celý jeho statek že jest jeho ženy Anastasije Mašovské.

Na schuzy obecní bylo Mašovskému nabydnuto že takove potvrzení obecní mu obec vyda teprve až se vypořada z obcí, přičemž někteří občané mezi nima jos. Růžička žádali kromě toho aby Mašovský vydali obcí písemní ujištění, že budoucně budou žadně všechny obecní poplatky v čás platiti. Oba dva Mašovský dali čestne slovo na schuzy že budoucně budou žadně všechny obecní poplatky v čás platiti, a tu teprve obec vydala svoje stvrzení. Mašovska s radostí že obec umlvoila dala vypaliti půl bečky piva.

Později se ukazalo že „čestné slovo" Mašovských, nemnělo významu, jako ho nemiva vůbec u nečestných a nešlechetných lidi.

Ke konci 1926 roku konečně obec byla uvědomena že její žádost o povolení na stavbu školy bude vyřízena příznivě, ale zároveň žádali plany, a podrobný rozpočet.

Plany zhotoveny, rozpočet sestaven na 11 tisíc zlotých, a vše zasland k vřadum a zatim přikročeno k hledaní peněz.

V roce 1936 byla svolana schuze poradní, aby občane se dohodli, jakym způsobem sebe obloží aby sebrat dosti na stavbu školy.

Tato poradní schuze ukazala že těžko se bude dohodnouti. Již při prvním navrhu aby obložení bylo z desatiny, vyvolalo mnoho protestu.

Zamožnější občané uvadeli své důvody - že desatiny nebudou do školy choditi. ctě se platí z domu!

Nemajetny počaly vykřikovat. „Vy byste chtěli aby vám školu postavili chudi!"

kůze, počítal se že na schuzi nebyl, a byl představen k pokutě.
Hned na této schůzy bylo pokutováno 10 občanů.
Mašovský v čele těchto desíti chodili do gminy aby jim pokuta byla slevena, až potom šli všichny ke knězi Brodeckýmu a tento se za ně v gmíně přimluvil a pokuta jim byla slevena.
Do této doby, i do času vybudovaní školy, děti naší obce navštěvovali školy jiných vesnic. Od silnice v počtu desíti dětí navštěvovali školu ve osí Dembrovce 3 kilometry vzdalene. Ostalní navštěvovali školu v Barkovičích též tři kilometry vzdalene.
V obou těchto školách se vyučovalo pouze jen polsky. jen náboženství na Dembrovce se učilo český.
Nyní plnomocníci se vzali energický za práci, samo sebou přešla cela finanční záležitost do rukou plnomocníka p. Prokopa, který větší část práce po objednaní malerijalů a řemeslníku konal sám za souhlasu svých kolegů.
Sluší podotknouti že činnost p. Prokopa nebyla jen účelem posloužit obcí, spíše ho povzbuzovala k této práci obava o své dítky, obzlašť obava o svého mladšího synáčka, nebot tichto byl chůrav na uši, a vzdalena cesta do školy obzlašť v zimní čás stale tuto nemoc zhoršovala, proto p. Prokop spěchal aby co nejdříve škola byla postavěna na Chomoutě.
Peníze se sebrali za kratký čás, jen několik občanu, tři ukrajinci a nejzamožnější občan Mašovský dopozud nic nedali. Ukrajinci hned přímo prohlasili že peněz nedají, a Mašovský jen stale slíbował až bude vydět povolení.
Když povolení obec obdržela, tu zase až uvidí že se něco staví. Když už zednici pracovali, tu že dá až se bude vrch stavěti. Občaní stale spolehali že Mašovský zaplatí, mnohy neuvěřili že by se natolik zahodil, a šel proti celé obci.
Ještě na podzim roku 1927 přistoupeno ke stavbě kolny na hasičské nářadí, stavbu řídil B. Čapský za pomocí plnomocníku. Práce byla dana tesaři p. Salakovi, přičemž na zakladnu a zdvihaní vrchu byla pořádana hostina na účet propachtovaného obecního reviru fos. Žiglu, přicemž celoroční příjem za revír činil tři vědra piva a tři lahve kořalky, které se vypili při stavbě této kolny.
Peníze na stavbu kolny byli vzaté z příspěvku občanů 374 zlot. Odpočítany z peněz hrbytovních 316 zlotých. Nacházející se peníze u sboru hasičského

za konsekce zabav 178 zl. z fondu školního 188=50. Všeho 956 zl. 50 gr.
Zaplaceno za plech, železo, hřebíky 374 zl. 75 gr. za prkna i stavební materiál
408 zl 70 gr. zednikum za podezdívku 15 zl. p. Salakovi za tesařskou práci
130 zl. za pokrytí kolny 28=05. Všeho 956=50.
V únoru měsíci 1928 roku, několik občanů našich, bylo pozváno do gminy
na předvolební poradu o volbach do sejmu. Na této předvolební schůzi
byl inspektor školní p. Štěpaňak který vedl agitaci o volební vladní
listinu č. 1. Při ukončení své řeči žádal na navštěvnících aby
někdo vyjevil svůj nahled anebo nějaké přání. Když žádný neodpovídal
tu občan jáchym Palla upozornil že Češi budou hlasovat jen za tu
stranu která budoucně zajistí že v Českých osadach se budou vyučo-
vat České dítky v svem mateřském jazyku, a zároveň přivedl přirovnání
polských škol v Československu, a českých škol v Polsku.
V odpověď na řeč Pally inspektor zdůraznil, svym čestnym slovem,
že jakmile budeme míti školu postavenou, tak že nam ihned tuto
osadí českym učitelem.
Na stavbu školy byl kamen zakoupen ze Žornovské skaly, a cihly
koupeny z Farkovic. Stavba pokračovala tak rychle, že již koncem
měsíce května zdě byli vykuane na roveň tramu. Základní kamen
položen beze vší slavnosti.
Cela stavba pod dozorem čímčího stavebního komitetu rychle pokraco-
la ku předu.
Při zakoupení stavebního dříví, již nestačovali peníze, proto spěšně svolana
mimořádní schůze o dodatečnem obložením občanů na dokončení školy.
Na této schůzy bylo schváleno jednohlasně vyplatit plnomocníkum po
8 zlotých z desatiny, a zároveň zařádana gmina aby udělila též podporu,
načež gmina tuto zaležitost vyřídila pro naší obec příznivě, a povolila
tři tisíce zlotých.
Ze mymo třech ukrajinců Fidorčuka, Onišťuka a Postelžuka a čecha Maso-
vskyho, ostatní občane platili dosti řadně.
Kašovský prohlasil že až pojedou kupovat stavební dříví, že tehdy
i on pojede a tu též peníze z něho naležejici vyplatí.

ní vyučování v domě p. Prokopa. Žáku bylo 37.
Z počátku učitelka byla na bytě u p. Jos. Bačovského.
S učitelkou spočátku byli v blízkém styku p.p. Bačovský p. Prokop a p. Jos. Lipčák.
Učit. sl. Křivková nalehala aby se spěchalo s ukončením školy. Činovníci všemožně se starali aby školu co nejdříve ukončili. Největší nesnáze byli s penězi nebylo čím platiti a při ukončení stále ještě něco chybělo tak že činovníci vystavili na 600 zlotých směnky aby stavbu co nejdříve dostaviti.
Škola byla dokončena ke konci září 1938 r. Komitet rozhodl že otevření a svěcení školy bude vykonano 7 října na který den zároveň bylo ustanoveno první posvícení.
Sl. učit. Křivková nálehala aby vyučování ve škole bylo počato dříve, proto ihned po ukončení školy se v ní vyučovalo.
Přípravy k slavnosti posvěcení školy byly skromné, neboť nebylo hotových peněz. p.p Bačovský všemožně se starali aby tato slavnost měla aspoň takový průběh, aby nebyla hanbou pro obec.
Proto pozvali mnoho přespolních hostů, v tom čísle p. R. Jozefa ze Zdolbuna a a inteligenci z Varkovič a úřednici z gminy.
Zároveň podniknuta sbírka mezi občany na účel této slavnosti, 13 občanů upsalo po 5 zlotých.
Aby se vyhovělo občanum katolikum i pravoslavným, byli přihlašeny kněží pravoslavný i katolický, aby posvěcení školy bylo provedeno v obojích obřadech.
Den 7 byl pro naší obec pravou slavností, jaké dosud u nás nebylo, a zvlášť významný to byl den že ani dříve, ani potom nebyly občane tak mezi sebou sjednoceny, - výjimku činila rodina Mašovských, která až dosud neměla účastenství, jak na stavbě školy, tak i na této slavnosti.
Českým řečníkem na slavnosti byl p. R. Jozef. Při slavnosti byla podniknuta sbírka na účel školy která vynesla 77 zlotých.
Po ukončení obřádu svěcení školy, pořadácí výbor pozval hosti do taneční síně p. Ct. Odstrčila k malé hostině, kde byli jen skromně ale upřímně pohoštění.

že když nadešel ten den, tu Mašovský nikam nejel a prohlásil že až budou dávati krytbu na střechu, tu že teprve zaplatí.
Občane vidouc že Mašovský se uchyluje od své povinnosti, rozhodli poslat k němu deputaci aby ho umluvila by placení dále neodkladal. Počíslo delegatu vešli: Václav Mojdl, Josef Lipčák a Václav Votava.
Mašovský delegaci hrubě uvítal a zároveň prohlásil že na školu nic neda tu Václav Mojdl mu řekl že jeho slovo je jako psa ocas, i též p. Lipčák mu dobře povědel. Načež Mašovský podal Mojdla a Lipčáka za urážku k soudu.
K soudnímu řízení však nedošlo, neboť Mašovský nesprávně udal jmena žalujících, načež soltys vrátil obsilky s poznamkou že takových občanů na Chomoutě není.
Mašovský mezi občany agitoval i proti plnomocníkum stavebního komitetu. Ujišťoval že školu nedobudou, že přeplacejí značně stavební material, a na krytbu neseženou peněz a potom cela stavba nedokončena že pomalu a jistě, propadne skáze.
Postavení bylo těžké, peněz nebylo kde vziti, tím více že občane nechtěli více přistoupit na zeboobložení, protož komitet předpokladal že snad později se podáří z dlužujících občanů dluh vymoci. Rozhodl se ostatní stavební material zakopit na dluh, a vystavil svoje směnky.
Železařský obchod. Synopura v Varkovičích dodal cynkový plech na dluh bez všelijakých směnek, a takovým způsobem konečně bylo umožněno školu dostavit.
V květnu 1938 r. inspektor školní poslal do naší obce učitele Čecha p. Brabence, kterého přivezl vůjt gminy p. Sanko
Škola ještě nebyla dokončena, proto p. Brabenec obec nemohla přijati, neboť ani byt pod školu prozatím nebyl najatý.
Ke konci srpna byla inspektorem Štefanákem nam poslana učitelka Češ sl. Otma Křivkova.
Tehdy p. Prokop nabydl že dá v svém obydli místnost pro školu, než bude možno vyučovati ve škole.
Gmina dala obci několik školních lavic, a tehdy na spěch zařízena prozatí-

Včer při taneční zabavě p. R. Josef pronesl řeč k obecenstvu, o účelu České školy, i potřebě založení kola České Matice školské.
Po ukončení řeči p. R. Josefa byl proveden zápis členů kola České Matice Školské zároveň naznačen prozatímní výbor kola. Za předsedu Václav Prokop, členami Josef Bačevský a Josef Lipčák.
Na posvěcení školy sebrano od 13 občanů po 5 zlotých. to jest 65 zl. Sbírka u školy mezi obecenstvem 77 zl. Za tři povolení k zabavě od hasičského sboru 75 zl. Všeho 217 zlotých.
Výdej. Knězum po 25 zl. hudebníkum 25 zl. dělníkum zpropitné 10 zl. hostina 132 zl. Všeho 217 zl.
Již v listopadu počali mezi předními občany neschody, totiž sic Křivková za-mnohými otázky týkající se školy, obracela se přímo ne k starostovi pos. Lipčáku a k p. pos. Bačevskému, což p. Lipčák a p. Prokop, z jesitnosti nemohli schvalovat činic si nároky, první jako hlava obce, a druhý jak hlava plnomocníku, že jedině oni mají právo rozhodovati v záležitosti školy.
Z toho důvodu oba tyto přední občané zanevřeli jak na p. Bačevského tak i na sl. učit. Křivkovou.
Učitelka sl. Křivková měla zalibu v koních a přála si jezditi na koni. P. p. Bačevský takto velice učindlivý lidi, nebojíce se žádných novot, nabydli sl. Křivkové své koně k projížďkam. Zároveň p. Antonij Bačevský umluvil svoji paní že se též občas zúčastnila výjížďek.
Takovýto nezvýklý zjev na vesnici, zpočátku vyzival škodolibé poznamky občanů tím více že pan Lipčák a p. Prokop všemožně tyto výjížďky vrchem na koni před občany zesměšňovali. Až při jedné takové výjížďce p. Bačevských, dítky pana Prokopa, zajisté navedené rodiči, neslušně na p. Bačevský pokřikovali. Pan Bačevský při setkání se sl. učitelkou Křivkovou zdělil ji jak Prokopa chlapce pokřikoval.
Sl. učit. Křivková druhý den ve škole chlapci Prokopovymu domlouvala a přitom po popotahla za ucho.
Toto potrestání chlapce tak pobouřilo rodinu p. Prokopa neboť již dříve p. Prokop veřejně nelušně mluvil o sl. Křivkové a nyní dal vůli své zlosti a nenávisti, která vyvrcholila k velice zlým následkum, ne jen pro ně osobně

ale i pro celou obec.

Chlapec p. Prokopa, po měsíci času potrestání ve škole, onemocněl na chřipku. Rodiče zaslepene nenávisti proti Bačevským i učit. sl. Krškové, nehledeli vážně chlapce léčiti, a připisovali nemoc od potrestání před měsícem ve škole. Zatim nemoc pokračovala k horšímu až po mnoho dnech, teprve se obratili k lekáři, který vydél že nemocný byl zanedbaný, proto radil co nejdříve operáci. Pan Prokop, ještě par dní otalel až potom už bylo pozdě, a tu po operáci chlapec zemřel. Rodiče Prokopovi chtiece utišit své svědomí o nevčasnem léčení, všude proklašovali že příčina smrti byla z potrestání ve škole, a zumyslně to potrestání zveličovali. Jako prý učitelka tak tahala chlapce za ucho až hlavou tloukl o dveřní futro, což ostatní žáci popřeli.

Pohřeb se konal 27. ledna 1923 roku. Všechny občané byli na pohřbu, krome p. ct. Bačevského a sl. učitelky.

Všichni spoluobčané měli soustrast k rodině p. Prokopa, upřímně želeli jejich ztratu, ale před vynesením z domu zesnulého, p. Prokopová se tolik zapomněla že počala především proklinati sl. učitelku a rodinu Bačevských.

Dojem byl takový nepříznivý pro p. Prokopovou že všichni, dříve plačící, ihned osušili slze a z opovržením hleděli na ni, neboť každý pochopil že tu je více nenávisti než žalu. Ke všemu syn Mašovských, josef, vykřikoval že učitelku třeba zabyti. Tu již rodiny Prokopa a Mašovských byli úzce spojeny v nenávisti proti Bačevským i učitelce.

Dne 20 ledna 1923 roku byla svolana schůze na které se zúčastnilo 28 osob. Pořádek dne, založení kola České Matice Školské. Po krátké poradě bylo jednohlasně schváleno, založit Kolo České Matice Školské. Do předsednictví zvoleno 7 osob t.j. Předsedou, josef Bačevský, místopředsedou, josef Palla, pokladníkem Antonin Bačevský, sekretářem Jáchym Palla, do dozorčí rady, Václav Zeman, jan Husak a josef Lipčák.

Všech členů při založení Kola bylo 25. Po půl roce činnosti Kola členstvo vzrostlo do 53.

Předvídalo se později že členů značně ubude, neboť při založení kola i prvních měsíců jeho činnosti, bylo mnoho pozbuzujících okolností, tak že mnohý se zapsali členy na ze svého přesvědčení nebo vlasteneckých příčin,

doma. Příčina tomu byla ta; všichni myslili že přijel školní inspektor a bude vyšetřovat případ z učitelkou i školou z 27/I.

p. Mašovský přišel na schůzi se všemi čtyřmi synama. p. Prokop se svým čeledinem. Všichni byli ozbrojeni pořadnými holemi. Ostatní jejich příznivci přišli ze zvědavosti jak to dopadne.

Ze schůze šli zklamaní domu; žadný si jich ani nevšimk.

Nehledě na to že v obci bylo cele pozdvižení případem tak pohanebným jaký se stal 27 u školy. Někteří herci se sl. učitelkou se rozhodli že se sehraje divadlo ač Prokop a Mašovsky se vysmivali že aspoň teď k vůli nim se nebude hrat žadné divadlo. Jeviště bylo své které bylo postavene již před tím na divadlo sehrane „Když zrdce promluví..".

Jeviště bylo zřízeno za příspěním občanů a herců kteří darovali něco peněz. Darovali tito; josef Bačovský 10 zl. Antonin Bačovský 5 zl. Jáchym Palla 5- josef Palla 5- Aleksandr Odstrčil 5- Antonin Odstrčil 5- Aleksandr Mácek 5- josef Růžička 5- Vladimir Červený 5- josef Votava 5- Václav Mách 5- Václav Mojdl 5- Aleksandr Novotný 5- Vladimir Pin 5- Anna (~~Běnadová~~) Příkovská 5- Bohouš Palla 5- Václav Votava 2- Vincenc Vrbsky 2 zl. Mimo toho josef Bačovský daroval dřevo na kozly pod jeviště Václav Mojdl dřevo na sloupky. Prací hrubší vykonali sami herci. Prací truhlářskou zdarma provedli Vaclav a Vlad. Mojdlové přičemž jim nezištně pomohli Stanislav a Julian Lipčákové.

Nyní se rozhodli že sehraji divadlo „Dama ve smutku" a „Před svatbou". Skutečne sehrano bylo a to dne 23/II 1930 r. Po divadle jako vždy byla taneční zábava.

Na tuto zabavu se též dostavili též čeledin p. Prokopa Denis Kulik a Andrej Efimčuk - čeledin bez zaměstnaní - poslední čás zdržujici se u Prokopa.

U některých občanů vzniklo podezření na tyto dva čeledinové že byli napomocní p. Prokopu při jeho pohanebnem činu u školy.

Efimčuk patřil k vojsku, proto občane myslely že jestli byl též účasten tak mu pohrozit a on vše vyzna.

Starosta josef Lipčák pozval Efimčuka do kuchyně a tam při svědkách mu předložil zi-li o případu u školy tyto pravdivě vyznal. Efimčuk zapiral,

v tom Václav Mách chytil ho ze zadu a počal škrtiti. Efimčuk prosil ať ho pusti, že vše poví. Potom si přisednul ke stolu a vypravoval že Prokop jim slibil kožalky a Kulikovi že koupil plašt a střevíce aby vymazali kalem školní lavice a dveře. On s Kulikem nesli vědro s kalem a Prokop s Mašovskou šli za nima až k Vrbskymu stavení kde stali u vědra, a čeledinové šli dříve na vyzvědy k škole. Potom jeden držel dveře a druhý mazal lavice a dveře, a ostatní z vědra vylili na schody před dveře.

Po vyznání Efimčuka starosta pozval Kulika ale ten urputně zapíral a Efimčukovi ještě vyčítal že lhal. Tu Václav Mách a mad ještě i jiní Kulikovi dali par ran, ale Kulik se nepřiznal. Růžička Josef jel pro policii; než však policie přibyla Efimčuk utekl. Kulik byl zatčen.

Na druhý den Mašovský a Prokop vzali Kulika na poruku, zavedli k doktoru a jeli s nim do Dubna k advokatu a věc podali k soudu.

Zažalovali Václava Mácha, Josefa a Antonina Bačevských a Aleks. Macka.

Z druhé strany zas starosta Lipčák, Julian Lipčák, Antonin Bačevský a Jachym Palla dodatečné udali policii Efimčukovo vyznání které bylo připojeno k prvnímu udání učiněnemu 30/I 1930 r.

Nyní nastalo nepřátelství mezi občany, s jedné strany Prokop a Mašovský z druhé pp. Bačevských, učitelka Pallové, Mojdl a Lipčákové.

Ostatní občane část byla na straně jedných a část zase na straně druhých. V obci se pojednou objevili plakaty na plotech na sloupech i jinde. Na plakatech byla vyobrazena karykatura Prokopa, Mašovský a jejich čeledinove, jak mazali školu a jak připravovali barvu a nesli. Ba i píseň o nich byla složena

Tyto obrazy, i píseň byli zaslany počtou do naší obce tak že byli zhotovene v jiné vesnici. Jak Prokop tak i mnohé jini ujišťovali že to byla prace zdejší a podezřívali chlapci Pallovy, což bylo nepravdivé.

Rodiny Prokopa a Mašovských měli na své straně několik občanů; Vach, Voťavu, Vách. Žemana, Vlad. Šťastného, a Vincenta Vrbskýho, k nimž docházeli na besedu. Majice strách z výprasku proto vždy chodili pohromadě a večer byli ozbrojene vydlemi. Mládež chomoutska přeskakila

styky s chotma Mašovskými neboť oni byli poučeny rodiči a o jinem neměli řeč než o škole a učitelce hanobice obojc.

Nadešla chvile soudního přelíčení v Dubně 17/XI 1930. Den byl deštivy. Mašovský nakryl vůz brezentem od motoru a do dne již vařel svoje svědky k p. Prokopovi kde měli přesnidavku. Svědkové měli tyto; Josefa Votavu, Vincenta Vrbského. Antona Říhu, Vaclava Žemana a několik čeledínů a děvčat.

Učitelce byli svědkami; Ant a jos. Bačevský, Václav Mácha, jáchym Palla, Václav Mojdl, josef a julian Šipčákové a Pavel Palla.

V soudní síni než došlo k přelíčení. Svědkové Prokopa pokoušeli se přivesti obě strany k smíření tak že Antonin Bačevský byl svolný při podmince jestli Mašovský zaplati naležejici se z něj dluh na školu a Prokop aby daroval něco do obce zato že si dovolil tak hanebný čin.

p. Prokop byl souhlasen udělat kříž nad 150 zl. ktere platil po smětce vystavěné na zakončení školy.

Mašovský šel dříve na poradu k advokatoví. Odtud přiběhl a Prokopa od smíření odmluvil. (totiž prý; jestli by šli na smir na této podminky, tim by se jako přiznali k vině a druhá strana by toho mohla využit).

Obžalovanymi byli; Václ. Prokop, Anastasie Mašovská, Denis Kulik a Andrej Efimčuk.

Svědkové byli přihlašeni do soudní síně a tam jim soudce ohlasil že mužou jiti domu. Prokop s Mašovským měli dva advokati a ti již předem měli se soudcem vše vyjednano.

My jsme vyšli do čekarny a tam se radili co dale činit, převladalo mínění nechat to být a nepodavat apelaci. A tak by to bylo i dopadlo jenže projednou se změnilo naše mírné přání neboť právě ze soudní síně vychazeli vítězně Prokopovi a Mašovský přičemž Prokop držíc šos kabatu v ruce zuřivě jim třasl v naší stranu a p. Prokopova jako u ni bylo obvykle počala vyřikovat na nas „ať se pověsime" a pod. P. Antonin Bačevský prohodil „počkej, to třesení šosem Vám přijde drahó"!. a naleklo se na policii aby věc obnovila načež za kratký čas Soudní Rada poručil aby soudní řízení proti p. Prokopu a

Psal jsem deník mnoho let, ale druhou světovou válkou, v obavou bych u mne nenašli tento deník, byl jsem nucen spisy zakopat, a tam mnohé rozpisy byli zničeny, cestou z Ruska nam tekla střechou na naši věci, tak že i můj deník byl zničen, jen mala část zustala.

5/III 1940 r. Celý den sněží, zavěje sněhu jsou vysoke ale do 2 metru.
Obdržely jsme v družstvě (Kooperativ) po 40 dek cukru na člena po 4½ Kopejek za deko.
Petrolej po dva lytry na měsíc, tašku lejčovou 2 ks. tabaku za 6 rub. cigaret 200 kusu.

1/IV 1940 r. Byla obecní schuze, jednalo se o prodej statku, slamy, sena, plev, i brambor.
Jednalo se též o sazení řepy cukrovky. Občane většinou hlasu se nesouhlasily sazet řepu, udavajíc jako duvod, že je malo pracovních sil, nebot obec ma mnoho chmelnic. Za brambory budou platit 10 Kop. Kilo. a za slamu 6 Kop. Kilo.

2/IV 1940. Dnes byla druha obecní schuze, vuči okresní úřednik nalehal by obec přijala 20 hektaru osazet řepou. Zase občane se nesouhlasili. Někteří hospodáři nabyzeli chuděním lydem svuj pole, by naněm nasazely řepu, ale tyto nechtěly prvě pry jim v loni nenabyzeli pudu.

3/IV 1940. Zase schuze, přijel náčelník okresu, nalehavě žadal, že obec musí se souhlasyt sazet řepu. Po dlouhem umlouvaní, občane přijali 14½ hekt. řepy, což rozdělily takto, větší hospodáři po pul hekt. a menší po čtvrt hekt. v noci mraz, vedne toje.

7/IV 1940. Některe ceny. Maslo 11 rub. Kilo. pšenice 25 rub. metrak. Žyto, Ječmen Oves. 18 rub metrak. To jest vlodní cena. Volna cena je, několikrat větší. Mnoho lidí jezdí do Rovna na několik dnu. by mohli koupyt cukr, a nebo latku, tam stojí od noci do noci před obchodem by něco koupyt ale malo komu se podaří, cokoliv koupyti.

21/IV Dnes je krasny slunečný den. Dnes se konala obecní schuze, na které se rozdělovala 18 hektaru půdy, kterou krajan p. Červeny odevzdal zemědělskému komytetu, neboť sám ji nemůže obdělati. Komytet ji nabyznel lydem v první řadě, kteří vubec nemají žadnou půdu, a vedruhé řadě tím kteří jen velmy malo mají půdy. Žadny ji nechtěl, udavaly duvod, že by stoho měli jen prací, a příjem žadny, neboť státní cena obyly tak ji mala, že se to neoplatí.
Dale se požadala soupis obsete půdy v obci, podle niž budou vyměrovane daně.
Dale přípravy mítinku k 1ním maje promluvil V. Palla by občane k 1nu maji ukončily jarní seti, by se též do toho času vívezl z dvoru hnuj. a aby si každy občan obstaral státní rudou pro vlajku. Latku na vlajky si obstara družstvo.
Pětmyto vibyzel by každy občan si předplatil časopis „Ruda vlajka" a neb „Dubenska pravda".

26/IV 1940. Lyde jezdí do Lvova na spekulaci. přivážají kořalku, kterou prodavají po 50 rub litr. „Rudy Kontek" provadí zlomyslny na hru „její Pastorkyně" od Gab. Preissove.

27/IV 1940 r. Ženske pečov Kolače, přičemž hudujou, že nemají do těsta cukr. „Rudemu Kontku" slibyli na 1no maje že jim prodají 300 litru pyva a obci též 300 litru. a zatím vsiho prodali 70 litru po 2ro za litr.

23/VII 1940. Koupyli jsme kanafas na cejchy po 70 rub metr a na košile po 35 rub. metr. Zaplatily jsme 514 rub. Počínají první dni žni. Mezi lydem se šepta stale o jakesi změně. Že Ženy oficíru a uředniku odjizdějí dal do Ruska. Každy tvrdí že se něco velkeho očekava.
Dan nam změřily z hektaru 3 met. 27 kil. 25 kil masa brambor 450 kil.

24/VII 1940 r. Byl u nas v obci daňovy inspektor, všem stanovoval, mnoho-li na každeho přide daní. Mně toho napočital 1. 3 hekt. a z dilny 750 rublu.
Počala z dnešniho dne v obci hasičska hlídka, tři dva dně muzy byt v rezervu.
prošlo silnicí vojsko s hudbou.

27/VII 1940 r. Ivano Hruševicky ukrajinsky Kolchoz, přivezl do naší obce na prodej ovesné vločky, po 1. rub. kilovku.
V Borkovičích již v noci, stoli v pořadí lyde z vedlejších vesnic před obchodem kde prý budou prodávat jakýsi kabaty. Rano je s pořadí vzhmaly, nebat nemělí zaplacený družstevny podíl.
Rostou hříby. Byl jsem na nich v lese, kde jaka lípa, nebo rovnejší třešně, vše je oloupana na lyka, na opanky. Koupyli jsme tři šyny na kolo za 75 rub kus. Tento týden jsme v kooperativu nedostali nic.
Začínají lyde nosit opanky, z lýka, a dřevene sandaly. V Mirohošti prý jíž měli u zlaboy opanky a tančili v nich. Koupyli jsme metr cajku za 120 rub.

4/VIII 1940. Dnes prý je přivtělena Litva k Rusku, no pan kuk jí pomoc.
O kolce vubec nic nevíme, novyny nečtem, předplatily jsme si je, ale dostavame je jednou za uhersky Kříže Mluvy se, že za krátky čas bude přivtělena i Karpatova. Včera holova vesnady mi povídal, že prý Češi prosí by Rusko je vzalo pod svoji opeku, a Rusko prý se na to připravuje, nevím. nevadil by ch to. Nemce valku prohra, to je jiste, potom bude zase dobře, a jestli Rusko Čechy zabere, tu na vždy věky amen. Dnes jsme obdrželi v družstvu tři pakličky lukavého tabaku, a šest knížek papyrku.
Včera v městečku Borkovičích vzhmali žídi vnoci obylí, postavili hlídky by žíde z pole neutekli. Kupujem tabak na trhu po 25 rub kilo. místo papyrku kouříme novynovy papyr.

5/VIII 1940. Dnes přivezli do kooperativu odem paru obuvi, 20 kousku mydla, a několik kil cukrovek. Čekali jsme všichni od jedny hodiny odpoledni do šesti hodin večer, kdy toto zboží teprve přivezli, na neštěsti prodavač přijel zpytej na mol, zboží měl vše zamychane se slamou. Kole ležě opilej ve voze vše nohama rozmychal a rozmačkal, vibyrali to z vozu se slamou do koše. Potom Kromska komyse v osobach Čapskeho a J. Bačevskeho prohlasily, že po příčině opilosti prodavač Poštěčka, prodej zboží se bude konat až zytra. Ku podivu, řadny se ani nezlobyl bo mnozi ombrovali prodavače, to že prý se může stat každemu když nahodou

přijde k píti. p. Bačevsky prodal krávu za 1600 rublu.
Koupyli jsme čtvrtku telete po 6 rub. kilo.
Povida se že včera nad Zdolbunovem letalo jakési cizy letadlo.
Místní učitel p. M. nam ohlasil, že po příčině, ži nejsou učebnice české budeme muceny se vzdát českeho vučovani, a přejít k vucovani buď ruskeho, a neb Ukrajinskeho.

10/VIII 1940. Tyto dni v Kooperativě nic nemaji. v Hrušvici pry rozhlas hrajóna Znamečnika M. že pry úplně opravil žací stroje pro kolchoz.
Na žitko mame odvezt druhy díl dane zrnem. Dnes sekame oves.
Kijev mlčí radijó, ten mlčí, nevime co se děje ve světě. Došlo nam uhly, nemužem pracovat, slibuji že brzy přivezou.
Koupily jsme kus gumy na podešve za 50 rub. Nemame šitky, nejsou ten Ke koupy Kamynky do zapalničěk. Mame dělat pro stavitelstvi silnice železyki z plotoveho dratu, nechce se do te prace, načalnik vyhrožuje že rozdržjem praci na sylnici, nebot nemaji byt na prosejovani písku, a není čim sklouci zamy na sýta.

11/VIII 1940. Dnes byla obecní schuze, by rolnici do 15/VIII odevzdali druhy díl dani zrnem, mnohy poukazovaly nato že letošní pozdní žně zavinily že obili je ještě syrove, a v okrese nechtějí syrove obili přijati Znamožnější občane si stěžovaly, že jednou furou nemohou dani, a k tomu že maji vozyt písek na sylnici. Úředník z okresu nato jim řekl že kdo ma hodně dat, že pry je tím sam vinen, nemel si tolyk země kupovat. Učitel Masopust referoval, že mame českou školu v obci zrušit, po příčině že není novych českych učebnic, a po starych českych učebnicích se nedovoluje vučovat, a mame protokolně stvrdit, jak si přejem děti vučovat, zdali ukrajinsky, a neb rusky. Na dotaz, kdy budou české nove učebnice, učitel odpověděl, že asi se revoluce rozšíří dale na zapad, a až bude Čechíje sovětskou, tu že budeme mitě české učebnice.
Předseda selsovětu naopak ujišťoval nas, že Ukrajina nema zamer Čechi odnarodnit, ale že bolševik nedovoluje aby se učebnice ihned vydali.

Ja jsem upozornil schůzy, že my Češi žádným způsobem nemůžeme se protokolně zavazovat, že jsme svolny se zříct vyučování svých dětí česky. Nemá-li stát nových českých učebnic, tak ať se prozatím vyučuje po starych, platnost - pokud nebudou nové učebnice. Bohužel nebyl jsem nikým z občanů podpořen, a proto většina se podepsala na protokol že se zříkají českého vyučování

12/VIII 1940. Dnes celý den jsme ve třech, dělaly žebříky, z plotového drátu, a to zastřeha, ve svyrodu se rozklepala hlavička, a dřeky konce se zapýrovat do špryčky. Kůžmer stavitel seděl v dílně, a když jsme udělali žebříku asi Kilo, tu vzal žebříky celé na auto a vezl je dělníkum na tylnici, a tak se to opakovalo celý den, Rubec nemají žádny materyálů, všechno se dělá tak úplně dětsky, všechno dělají jak oni říkají po plamu, a my říkame bez plamu.

13/VIII 1940. Dnes jsme vezli obylí (daň) do Dubna, tam nam obylí nepřijaly, že pry je syrove. občanu Macková nechtěli přijmouti ani louske žyto, že pry je take syrove. Až když svědky potvrdily že to je louske, tu teprve z neochotou ho přijaly. Na večer bylo svolana schuze, ale nikdo na schuzy nepřišel.
Ve všech uřadech jsou zaměstnany, ponejvíce žydé, a jeden žid tahne za sebou devatych deset žydu, a ktomu jaky jsou žide vůbec vůzvavy, jak jednají z mystnim obyvatelstvem. všechno mají ve svych rukouch, a ten žid ma všude přednost, a to obtěžuje obyvatelstvo. Ukrajinci říkají otevřeně, že ton není sovětska vlada, ale žydovska vlada.

14/VIII Dnes rano ve čtyry hodiny, jíž desacky chodil po stavením a zval na oběcní schuzy. Na schuzy se projednavalo o dodavce statu mleka. obec Chomout dava denně do mlyčárny 90 litru. Kdežto za Polaku dodaval denně přes 500 litru. Dale jednají o prodeji statu 4. Kusu Krav. Žadny zajemce se nenašel, byli vydány ať dají ty, kteří ještě nedali. Konečně sestaven spys těch občanu kteří mají přes 7 hekt. a ještě žadny dobytek nedali. Představitelum organisací se dělali

dotazy. Proč není cukr.? dejte cukr! budem dovat více mleka.
Proč v kooperativě není tabak? a ve volnem prodeji je? jak tam přišel?
Proč v kooperativě v Varkovičích žádné obuv, a látku, a nam ji potom
draho přeprodavají? Deset Kravy, jak vam budem moct davat více mleka?
tam kde bylo 10 kusu dobytka, zustalo dva, tři kusy. Když budete tak
často brat dobytek, tak do roka nam nezustane v obci ani jedna
krava. Schuze se rozešla, nic se neprojednalo.

18/VIII 1940. Jesy chomoutských občanu jsou sestatňení, a hajny ještě
nejsou, proto lyde vozy dříwy zlesa, ber překažek.
policejé chodí po wesnicích, prohlyžy dwory, kde mo dříwy, pyšě naňej
žalobu, takowy občan da uplatek, a je to wpořadku
Dnes je na Chomoutech pout, někde pekli koláče, a jinde ne, žabawa
žadna wečer nebude, nikomu se utoho nechce jezdit, a potom kromě
kořalky nic se nedostane. Sčítáce přes obec je již ukončena.
Byl dnes u mně J. Mojdl a R. Hlawaček - jak to bude s wiučowaním
češtiny. Hlawaček měl sebou instrukci, w níž jest jasně ukazano, že každa
narodnost w Rusku ma prawo na wiučowaní dětí w mateřské řeči,
a jen jedině rodiče rozhodují w jaké řeči wiučowat swe děti. proto mystní
učitel Masopust se přespříliš ukwapil, a ochotně sepsal protokol
že wes chomout se wžika české školy. chceme psaní o té wěci do
Kijewa. Chruščowu. by obstaraly co nejdříwe české učebnice.

15/XII Celý čas jsem neměl pazyru, inkoustu, ani chuti psati. Do města nejezdim
a tak bych tam nic nekoupyl, Žiwot je takowy, snad nepotřebny, hloupy.
W celym světě" dělnictwo touží po lepším příštim, obraci zraky wstranu
kolosa Ruska. Touží, a smí, o komunistickem státě, o tom wítouženem
ráji, kde proletář ma diktaturu, wladne, a twoří, nowy žiwot.
A my? měly jsme takowy štastny osud že bere wšeho našeho usyli jsme se
w par dnech ocitly uprostřed toho ráje, o kterem miliony lydu
touží. Nejistě nam miliony lydu we světě zawydí, a přáli by si bytí
na našem mystě. Ale to je už takowí udél nas wšech, dokud to ne-

mame stale po tom toužíme, tak jak namyšlený jínoch, po své myšlence.
a Když to mame, tu vidíme že není všechno zlato, co se třpytí. ba pozname
že jsme se pořadně zmýlily, a na nějaky čas pozname, že jsme přišli
z blata, do louže. a pozdeji přijdem k přesvedčení že jsme místo ráje,
přišly do pekla. ale jíž je pozdě, musyme se přispusobyt i těm čertum.
i tem jejich pořadkum.

Dnes je den voleb. Již vyme předem, že volby projdou pro vistavene kandidaty
na 99½ % volyt musy každy, o kandidatka fiština je jedna, tak prosym
to by člověk musel umíet čarovat, aby jínač volby prošli, než jak bylo
před měsícem určeno.

Volyčum bylo předem ohlašeno, by v den voleb, jak v nejranněji hodinach
se dostavyli k volbam. Někteří, ty nejposlušnější volyči, již o čtvrte rano
šli volyt, a ty neposlušny, ti dali, však oni to i bez nas vihrají.
Volby se provadeli do Selrod, do rajonu, i oblasti. v čas voleb hral
čerdy Chomoutky orkestr. Večer v místnosti voleb se tančilo,
mělí teň v bufetu něco piva.

16/XII 1940 Chomoutky les se kací, dělá se tu 9000 metru palyvoveho
dřeva. Les je jak žíly. plno lidí z vukolnich vesnic, kacejí stromy,
přichor na metry. od metru platějí 4. ruble a ktomu metrí o rošti.
Sýde Kladou metry větví a do rošti, ale kmeny, polena, vrchy, tak že
v každe hromadě rošti, je od dvouch do třech kub. metru tyleho
poleneveho dříwy. dva hajny, nejsou stavu na vše dohlednout, a ani
nedohlídnejí, nebot každy dřevorubec ma sebou lahev kořalky. a kus
slaniny, a rukave, jak vite, jsou prohoditelne byde, a nejsou lastone. proto
každy pobyzny pani hajny abysi nevsimli, A viděli jste někdy ruku?
aby odřekl, když se mu nabyzny kořalka, No. a potom? vše je
v pořadku! bez protokolu, bez hlasti, bez soudu, po bratrsku s us-
mívem v obličeji. ~~v jinym state~~, Aby to bylo v jinem státě
co bylo by to stalo, co bylo by přišlo do řeči, co by se popsalo papíru.
a tady? jen sami usmev. Opravdu šťastny lidé.
Mnozí škorohlydove, upisťují, že prý se denně rozkrade více dřeva, než se

ho udělá pro stat. Ale vždit ji revoluce! Jde přestavba světa a jeden ruskej spisovatel pyše, že když se les seka, tak třísky lytají.
Dřevo se ihned vozy z lesu, sta for denně se vozíe metrového dřívy do Měst, úředních budov, úředníkum, na železnicí pro lokomotivy. sto for se vozy rošti, a podívyly byste se jak ukrajinci umějí uložit furu rošti, a to prosym, rošti habrového rozsochatého, furo je jako by ji uplocal, nikde větévka nevičnívá na stromu, a vtom rošti je uschovan celý metr dřeva že by ho nenašel ani Šerlok-Cholms, divym se, že dosud nepřišli na to, by takovou furu rošti postaly někam na tak množ číselné vístavy Ukrajinci Úrodolibě se usmívají, mají radost, že se dočkali te chvyle, kdy mohou bezstrestně do cizích lesu, kde muzou podle líbosti řádit.
Místní hospodaři Češi, smutně hledí na vše, a říkají si, byli jsme to hlupací! Pozyli jsme pilíny z pil až 15 kilometru, kupovaly jsme uhly, a les jsme šetřily pro budoucí pokolení a pro svoji radost.

8/I 1941. Vždy jsem hleděl na svět s otevřenymy očima, prozkoumával jsem vše pravolivě, podle svého rozumu, dovedl jsem se vžyt, v každou směnu v úseku svého života. Nemněl jsem nikdy přemrštěny požadavky od života a světa. Nebyl jsem vibojny, myslival jsem ustraní a knihu lydí jsem myloval, pro ně jsem mnoho udělal, ale také jsem se jich stranil. Necitil jsem se nikdy nešťastny, nebot jsem viděl že je mnohémy lyden kteří jsou stom onmoho hure než ja. Příroda mě obdařila zdravym, do 65 let jsem neporznal nemocnící, v práci jsem byl vždy přesny, a spolehlivy a práci jsem myloval, nebot znamenitý to jest tvorba, cítíš a uvědomuješ si že svoji prací tvoříš hodnoty, které ti tebe přetrvají. Ale přicházejí chvyle pochyb, příchozy unava od toho života. Vidíš že jsi šel cestou úplně jinou než jsi měl jít. Želym, a to velice želym! Že my osudem nebylo popřáno aspoň nižšího vzdělaní. Cítil jsem že mě příroda obdařila, jakousi boží jiskrou, jakymsi nadáním, které mě celý vyplnit nutilo, bych ho ve sobě prožíval. Ta boží jiskra mě nutila, tam v tom vzdáleném obšírném středním Rusku kde jsem žyl přes dvacet let samotny jeden Čech

že jsem se naučil čísti a psáti česky, neboť nemohl jsem v životě pro ani
ty příležitosti bych mohl navštěvovati aspoň obecní školu. Co noci
co usnulí jsem byl nucen vinaložiti, bych se sám bez cizy pomoci
naučil čísti a psáti rodnem mateřském jazyku. Často my rozum
napovídal, Bloude kam se zapleš! splyni s okolym a sprostředím, naš
plytvaš svym nadaranym, vše to co dělaš je marne, stejně se odmaroduš.
ale tam v nitru snem, to mi nemame, mě nedalo pokoje, to mě malehavě
nutilo vitrvej! vídalo a napomynalo mě, nemaš prava utajit to co
ti příroda dala do vínku. Ale bohužel. nato abych mohl splnit
přaní toho neznameho již je dnes pozdě. Ao bych musel prožit ještě
jeden žywot. A proto želim, že příroda volala omyl, a nedala tento dar
lepstí více k tomu připravene.

8/ii 1941. Dnes byli volby do velkych rad, volby prošli jak obyčejně na 100% jak chtěli.
Hrálo se divadlo na chomoutě, navštěva byla hojna přes 300 osob.
piva se vypilo 460 litru, prvně tu prał chomoutský orkestr.
V Kooperativě dnes vidovali na člena po kousku mydla, i vůjci víkse.

23/ii 1941. Dnes bylo zabava, byla schuze na niž agitatori umlouvali
lidi by založili kolektivní hospodářství (kolchoz) zapsali se
všeho dva, (starosta který musel), a zvěrolekař který take musel.

24/ii 1941. Bylo svolano obecní schuze, na niž se projednavalo hlasni založení
v chomoutě kolchozu. Byly zde ze Dubna dva specialiste po zakladani
kolchozu, jakési židy Bělajev a druhy take podobne na židy. drželi nas
na schuzy od ozmy rana do dvanacti hod. odpoledne, stale nas umlouvali
slaději povahy a zamožny hospodáři povolovali, tak že ke dvanacti hodinam
docílili že se zapsalo 13. lidí Večer byla zase svolana schuze, tu již
nam bylo dihrožovano sybiřem, byleny medvědi, vězením, zase slybovano
když se zapíšem všelikymi vyhodami. Lide radili a mlčeli, na mě nabehali
bych jako svobodyteční osoba v obci se zapsal. tu že zamnou se zapíšou ostatní
V 12 hodin v noci nas teprve pustili domu, nedocílili našeho souhlasu na (kolchoz).

Chomouty.

25/II 1941. Dnes agitátoři docílili toho, že domluvy 33 občanů k podpisu žádosti o přijetí v Kolchoz. co znamenalo, že více jak polovic občanu prosí, by byli přijaty do kolektivního hospodaření. V skutečnosti nebylo ani mezi nimi ani jediného který by byl podepsal tuto žádost bez natlakuv. Když docílili tohoto úspěchu, tu otevření Bělasov nam řekl, vše je hotovo! Jíte tam, kde jsme vas chtěli mýtit. nyní se nam již nevzmuknete, Kolchoz je založen, a ani sví, a ani vaši potomci se Kolchozu nevzbavyte. To bylo pro nas špatna utěcha, byly jsme si vědomy že dnešním dnem, ztrácíme svuj svobodny život, ztrácíme se jí, a stavame se bezvolní pracovní silou, a Ktomu velmy špatně placenou, ale co dělat? Na nas češí, byl učiněn tento natlak jak na stranu, která měla nejmenší možnosti odporu. Bylo nam předloženo, by jsme si vybrali nazev budoucího pojmenovaní tucho Kolchozu. mýtnú krajan Šipčák, na to prohlasil, když již musíme nesti hořky úděl, tedy nechť bude pojmenovan Maxkym Horkyj (v ruském. maxkym hořky.)

Chomouty 26/II 1941. Dnes opisovaly nam hospodářsky stroje, a jiny inventář který musyme předat kolchozu. Zároveň všechno oceňovaly. mě znamenitém dílem se soustrojem i jinými nastroji oceníly 500 rublu. Ženské chodí jak pytel neštěstí, plačou, zařikají se že ony žádost o přijetí v Kolchoz v žadnem případě nepodpíšou.

Chomouty 27/II 1941. Byla obecní schuze, na níž bylo přijato ještě 6 členu do kolchozu. Zároveň 7 členu těch nejznamenitějších rolniku bylo vyloučeno ze členství. že prý jsou to „kulacy" Brání se dosud vstupu do Kolchozu Šipčak. Ruřyčka. Odstrčil. Zemanu, Votava, Říha. a Pavelka.

Chomouty 28/II 1941. Dnes byly výbory administrace Kolchozu do kterého byli zvo-leny. Palla v. Šipčák J. Šimanovska, Votava J. Poštěnek.
Jeli dnes do Dubna zatvrdit založení Kolchozu „Maxkym Horkim"

Chomutý.
~~19/III~~ 1941. Dnes nařizovaly by každý kolchoznik, připravit semena, a vivezl hnuj ze dvora na ustanovené pole. Mám dat list plechu na tabuly kanceláře kolchozu. Kolchozy jsou též označeny v českých obcích Dembrovka jmenem Molotova, a v Hrušicích jmenem Engelsa.

Chomoutý.
3/III 1941 Jsme tak morálně ubity, že se nechce ani žíti, není k ničemu ochoty, nechce se ani psáti deník.

Chomoutý 16/III 1941. Den sluneční, myšlenky jsou smíšeny, vše se jim převrátilo, vrací se ochota k životu, znovu mytla naděje, že snad není život stvořen, že jsme se snad dočkáme změny v životě k lepšímu.
Dnes máme odevzdat koně kolchozu, a pro koně k zimní ani do žní, též máme odvézti semena do kolchozní sýpky. Dohoda vyjednávaná s odvozem o přídělu kousku pole pro každou rodinu se vlastníctvy, dotýkajícím se 75 arů pro rodinu, a nám se nabízky jen 25 arů.
Večera přivezly do družstevního obchodu 80 litrů piva, by jsme okradli svůj vstup do kolchozu.

Chomoutý.
20/III 1941. Musím na nějaký čas přerušit deník, neboť bych musel napsat takové řádky, že bych jimy byl v případě prozrazení poslán tam kde tráva neroste, a ačkoliv ten život nestojí ani za to by člověk ho žil, přece mám naději, že se dočkáme lepších časů a proto nechci zničit svým životem, neboť bych tím nikomu neprospěl.

Chomoutý.
1/IV 1941. Trojka jsme šli z Chomouta, do sousední venkovské obce Krylovo na oslavu svátku práce, asi 40 lidí jsme se trousily pěšinami za humny, neboť cesty jsou plné blata. Za stodolou u školy jsme se seskupily s učitelem i školáčky, a čekali jsme na uvítání, ale žádný nás nevítal. Hudebníci se teprve trousili z klubu, kde se posilnily kořalkou a pivem. Po chvíli teprve přišli předsedové selsady, a organisace. Míting otevřel předseda selsady, potom řečníky hosty tříd kolchozu, a tři učitelové. Vůbec míting proti loňsku byl omnoho klidnější, nebylo vidět ani jediné veselé tváře. Kromě nuceného usmívání. Vše se podobalo spíše pohřební slavnosti. Venkovanů bylo velice málo. Vše to nasvědčilo násilné tvoření kolchozu.

Chomouty.

25/VI 1941.

Nebývalá panika. Lidé běhají sem tam. Kolchozníci naše odvodějí si koně s kolchozu domu, rozebírají inventář, Úřednictvo uprchlo dál do Ruska. Silnice hučí tisícerými aut, na autech se kamýtají, rumnobarevné šatky na hlavách žen. Lidé se kupy v hloučky, radí, jsou všichni rádi že se zbavují nenáviděného kolchozu, a mají strach z němců, co počít? utéct? zůstat? jsme bezradný. První počata mobilisace skrachovala, úředníci prchly, a povolaný muži jsou ponechaný sami sobě, rozcházejí se domu.

Chomouty.

26/VI 1941. Celý den hřmí dělo, chvílemi je slyšet štěkot kulometu.

Každé půl hodiny, letí od západu, letka bombardéru.

Stěhujem se do sklepa, kde budem chráněny od šrapnelu. Většina lidí od silnice jdou na noc do vsy, dál od silnice.

Chomouty.

27/VI 1941. Němci do plání, ale přesto se chce pozornamenat nejvarnější.

Zrada od Dubna němci počaly postup přes řeku „Stubel" v odpoledních hodinách přiblížily se až k řece. Rusové spěšně ustupují, silnicí pozorujem vše pozorně, jest to velice zajímavé, silnice hučí od aut a děl. v uších hučí, tepny v hlavě usychlily údery. Kouříme jednu cigaretu za druhou, o třetí hodině odpoledne přišla zvesela posyla, asi 50 děl a též tolik tanku, Rusové přešli v kontr nastup. Vrátily se s chomoutského lesa tanky a děla, ale němci již je spozorovaly obstřelují les, silnici. Běžíme do sklepa, tam slyšíme jen vrčení tanku, a dělové výstřely, a výbuchy granatu. Tanky stojeji u nas na dvoře, tu slyšet strašlivý výbuch, němci trefily tank jsou výbuchem tank je celý v ohni. Tu druhý výbuch. Klenutí sklepa se otřáslo, omytkou padá nam na hlavy, již myslíme všemu konec, sklep se sesípe, ale v okamžiku nový výbuch a zase několik za sebou, tu dveře do sklepa se otevřou a jiný v běhají sousedé kteří dosud dáli ze sebe hodiny a byly s chovaný v poly v obyli. Kde jim hrozila vzájemčení tanky. Výbuchy jsou se vzdalují. na dvoře je slyšet sténaní. vilerovou ze sklepa na dvoře stěna rozlámaný trus. Okna v domě všechny bez skel. ve vzduchu hvízdá letícího nábojce, do uší doleha smyšený zvuk nezvyklých tónu. Němci jsou odvrácený, vesnice Krylovo je v ohni okolo stavení máme 12 velkých jam od výbuchu, stěny domu jsou ošípané šrapnel.

nymy ~~ubrusy~~. Střípymany, jsme rádi že nikde nam nechapalylo.
Ruske vojsko nas nermepokojovalo, do bytu nechodili, nic od nas nežadaly, nehledily na nas ani přátelsky, ani nepřátelsky, měly všichni tvaře vážne. bylo vnich vidět překvapení. jakousi nadpřirozenou vážnost. ale kdo se jim v pleti v cestu toho chladni odstřelyli.
Noc byla nepokojna, rozhodly jsme, že jeden bude hlydat, a ostatni budou ve sklepě spati. O půl noci jsem stal na dvoře u plotu, všude tícho jsem vdali slyšet ťiskot pnu. pojednou v blyskosti tři suche vistřely, a opět tícho, nakašlal jsem, a v napěti nase vistřel a citil jsem jak mi nohy Hula v jela do prkna, nahle se ohvaly kroky. Blížily se kemni, přižnym se ke stěně dolu, tiche. Vase Kroky. ale vzdalují se k lesu. Rano jsme našli na zahradě zastřeleneho muže. oblečejem k nemu.

Chomoutý
23/VI 1941. V noci nastal boj. Němci stříly z Mladovskeho lesa, Rusove od Vavřinče a z chomoutu. Pole byty vidime jako na dlani, každy výbuch granatu, pohyby tanku, přebíhani pěchoty, je dobře viděti, jen chvilemy prach, a kouř zahalují obraz. Několik budov je v plamenu, na pravo v české Mladoši II je též několik ohňu, Vornovska kurolybovni též hoři.
Vnam dosud nedostřelují, Ukrajinci přimkli k němcum, do konce vitahly Hulomet na střechu Hrajana Tance, a stříli po ruskych, zato rusove paly pesmicí. V dálce jde boj tanku, jich je několik tanku vyřazeno, rusove ustupují, tahnou se dlouhou šmirou polem k lesu. Německe letadla bombardují lesy. Jsme ve sklepě, na jednom z nasich přišla chvyle, vilezly jsme ze sklepa aby jsme daly mysto porodni babyčce. pohnojem bytovni pole. strach jsi jakési pomyslel. Vzduch je nabity v nich stale hustí, tak že nevdechnes hlavn ani nemužeš. Ach co na tom. Vdali přinesl lahev Kořalky, bymo budem spaleji; Kulomety štěkají. Rusove chodi rozpustěny v obyly. jsou vmučene, hladove. Večerem boj utichá, rusove v naši obci zakopavají děla, bude zle. Obylym jde několik rusku. oficir nam kříči ať se ihned vratim, vojaci udivene hledi, ale poslechli a vratili se na pětinu. sedi nas několik na zahradě, přichazeji k nam dva rusky dustojnici a prosy nam dovolte pobesedujem vnasmy. Boj utichl, budem zase na mnemu hlydat. Zytra jsi asi budem pod vladou německou.

Chomoutov
29/IX 1941. Ráno jde boj od Mírohoští Ctiradov na Kopce. chvilemy jde těžkého
ového střelba. Rusové vykopávají díla a odstupují na Ostrog. mýtní obyvatelstvo
i z okolních vesnic, ihned po odstupu ruse jde do lesu zbývat zanechané
a zahozené předměty. Je podivné, jak se lidské charaktery brzo mění
před týdnem lidé si jeu přáli, aby třeba ztratily všechno jmění, i hedovy
jeu když zachrání alpoň holý život. ale sotva rusové odešli, tu jíž ty
lidé, jak šakaly běhají po lese, a sbírají věci, které nikdy nebudou potřebovat
I součástky avt i součástky tanku, odkrucují a nosejí domu, někteří zvolit
směli, nasekly si toho domu několik fur, v tom počtu kvetu náboju.
Odpoledne naletly letadla nad lesy, a počaly házet pumy. a střílet z kulometu
a. tak lidé zase utíkaly zpátku, jak vyplašené vrájící.

5/X 1942 Dnes již Židé nejsou ~~paul~~ pouštěny z geta. visy něco
těžkého ve vzduchu.

6/X 1942 Dnes v Dubně, je mord Židu. Vozy Židí avty jíž dříve
vykopanym jamam, a tam se musy svléknout, položyt se
řadamy do jam obličejem k zemy. a tu je stříly s automatické
pistole v týl hlavy.

Varkovice
7/X 1942 Dnes o osme hod. ranní, přijelo šest avt z Dubna do Varkovic
Byly to gestapaci, a ukrajinska milicije. Židé již dříve
snesli cennější věci do dvouch baraku, a když viděli že jejich
chvile nadešla, tu tyto baraky ~~pod~~ zapalyli.
Gestapaci z milicejí obklíčily geto, a počaly chytati Židé, to se
provadělo neuvěřitelnym způsobem. Vozyly Židí avtamy, k jámam
kde jak obyčejně se valekaly, leháky řadamy do jam a stříleny.
Mýtní obyvatelstvo, jako šakaly se tlačili u ohrazeneho geta, prolamo-
vali ploty, a vnikali do bytu drancovat. Dubensky hasiči kteří
přijeli hasit geto. nemilosrdně drancovaly Židovske byty. někteří tlouckli
Židi sekerami, aby jim daly zlato. Dubce z lidu se udělali divoke
zvířata, nesmazatelna hanba bude lpět nad tou ukrutnosti lidu.

Na jednom autu vezly Židovskou mládež k jámam, zda jásaly židé zpívaly po polsku. (Dřysaj nam, jutro bam, jak dnysaj nam.)
K večeru práce kdy byla ukončena umordovali prý dnes 1800 židů, počítá se že několika stům židům se podařilo utect, kteří jsou skryty v lesích v močálech, a ve sklepech. Z okolních vesnic bylo zmobilisováno 60 lidí kopat jámy. Jámy byli plné mrtvých, zatopených vlastní krvy. Jeden ukrajinec skočil na mrtvoly chtěje stáhnout z mrtvého boty. jenž náhodou byl snad jeden obuty, při této práci stál pod kolena v krvy. Z okolních vesnic ukrajinci, ~~tahou~~ nesou. vzhl nadranc ovaných věcí k domovu, předeí se jednou dočkali toho, po čem století toužily. Některým se to nevyplatilo, byli bytí jako čmýto, ale to je neodstrašilo, lezli jak slepy.
Je hrozně těžko na duši, zda se že zdá se se hořem, nervy jsou napnuty jak dráty. Nevěří se, že je to skutečnost, zda že že to je jen příšerný sen. Vědit to je ďábelský plan ubyjení lidí, a jak to je vše dopodrobna splanovane, aby ani hadřík se nezmarnil. Německa organisovanost a kultura. Než ho zabyjou musí se svléknout, oblek urovnat, boty postavit do řady, to jen by snad ďábel mohl tak pracovat, a to by se myslím sám otřás ~~odporem~~ ošklivostí, nad svým činem.
Zda se my, že již za svého života více ruky němcem nepodam, neb bych si potom musel sám sobě plynouti v tvář.

8/x 1942 Na dnešek v noci, byl požar v měst. Borkovičích. Zapalyli prý ukrajinci, aby měli příležitost drancovat. Gendvír zastřelil dívku ukrajinku, a postřelil jejího bratra. přitáhl je když drancovali. Zastřelil též ženu, která se pokoušela oknem vinest nazuč peřiny, tak i mrtvola ležet na těch peřinách, ale to žádného neodstrašilo celou noc se drancovalo. Odevate hod. ranní, bylo vidět na východ ohromný oblaka kouře. to hoří geto v městečku Mirotčí. dnes zase tam se provadí kulturna prace němcem. Též dnes v Zdolbunově vraždí židé.
v městečku Borcmli mystni obyvatelstvo se nemohlo dočkat němcem, tak sami vyvraždili židé, nyní dávce ukrajinci dohoní německou kulturou.

Celý den bylo vidět kotouče kouře v straně Miroče. Tam jíž Židé orgonizovali jakýsi odpor, všechno spalyly, a pobyli několik němcu a milicionářu. K Varkovicum jedou fury z okolních vesnic, jedou dranicovat, vezly toho plne fury domu. Žaěnost svadí k ošklivym činum, Židé utěcnci hledají spasy kdekoliv, slibují všechno že dají, jen aby je zachranit, mnohy vezme od nich poslední, a potom je vida němcum.

9/X 1942. Dnes brzo zrana, u souseda na dvečích přitisknuta žydovka prosy, aby ji ukryli slamou ve stohu, kde se mynú ukryt se svym mužem. Soused ji umlouva at jde radeji do lesa, a nepřivodí i jej v nebezpečí. Odchazy ke stohu, je vidět jak se slama na stohu nadzvedava, a jak se chavrtavají Židé do stohu. Soused jde ke stohu, a rozhodně žada, at vilezou ze stohu, a jdou si do lesa, jinač že je udas, po chvyle Židé vilezají ze slamy, a z hrbene jdou k lesu.
Vypraví se že v Dubně měli Židé ukrejš ve sklepích. Kde jich bylo přes sto, měli velke zasoby. vyše, slaneciu, mouky. a j. jakýsi Ukrajinec je vyšpehoval a udal. Němci i policejí vlezli do tyto podzemní chodby, tam je Židé pobyli, a z nemcu stahly kuży. několik dnu se Židé odstřelovali než byli vebyty. V Varkovičích každy den stříly žydí, které pochytají. Jsou to skutecny hony jako na zaec, noci jsou chladne a deštive, k tomu hlad, musí Židí přicházet ke stavení, a tim se vidavat v nebezpečí.

10/X 1942. Prší, a velmy chladno, mnohy Židé dobrovolně se vracejí z Ukrajiny a tu jsou ubyjeny, denně tak ubyjejí od 30 do 70 lidí.
Vypravuje Jirky Krajan Ch. šel městečkem, policíje ho zebrala, a musel jíti zakopavat Židí, mezy mrtvymy byla jedna Židovka dosud živa jen zraněna, křičela at ji dají do špitálu. tedy Krajan šel na policíji, a tam to hlasyl, tam mu řekli at ji dobije lopatou. Chocholouš jim nato odpovědel, at si svoji praci udoměi sami, on že není žadny kat. tedy jeden policajt šel sam a tam ji dobyl. Na Židí je skutecna honba, někde ze skrýše vilezla Židovka, policíje ji nadbyla, Židovka se vrací, a vběhla do jednoho domu, a schovala se na půdě,

tam ji našli, shodili ji vikýřem na ulici, ~~[illegible]~~ a tam ji dotloukli pažbamy. Jeden chlapec třikrat utekl z jámy smrti, ale po čtvrté byl zabyt. Židé jsou poschovavany v rotlych, na jednoho je vipsana nahrada tři tisíce, ma prý při sobě automatickí revolver.

11/X 1942. Noci chladne, studeny vitr. Lide vozy obyli do Dubna. Ten cukrovku vozy. slama, a pořad vše hadaji spěšně dovezt. Ktoho povstava mnoho řečí, jedny tvrdí že tu němci dlouho nebudou, proto prý tak pospíchají. druzy tvrdí že s 15/X bolyn bude dana pod spravu Madarum. Tmas všichni žádame že je nejvišši čas aby němce byl odsud již pryč. Je nařízení, koňum, a dobytku, zvířat ~~[illegible]~~ ohony, a odevzdat to do Dubna, Kdo to nesplni tomu dobytek bude odebran.

13/X 1942. V Černovském lese měli Židé skrejš v rotkli vymletou vodou zakryli rožtim, zemej, listim, a visadeli stromkamy. tam se jich ukrylo přes třicet, měli zasoby jídla. a rumneho zbožy. tvrdí se že policíje chytila jednoho z těchto Židu, a ten zradil ostatní v nadeji že mu tato daruji život. Policíje Židi pochytala a odvedla je do ceske obce Dembrovky, tam hole navřela je drajánovy do sklepa, jeden Žid se tam povesil, a ostatní byli na večer zastřeleny. jámu pro ně museli kopat Češi.
V Hrušovci žilo sedem Židovskych rodin, muzy byli poschovavany a ženy zdetma žily ve vsi. Až dnes nojela milicíje pochytala všichni zavřela je do jednoho domu. Kde na ně chtěly zlato. Co to byl za nařek, ženy křičely, rvaly si vlasy z hlavy. děti plakali, prosily. ale vše marně. Dva drajáni museli je vezti do lesa k jamam.
Jamy ještě nebyli vikopane, tak tam museli čekat, ale je dokopou. potom je postřílely. Když je zakopavaly, jedna Židovka byla ještě živa, prosila ~~[illegible]~~ lydi kteří jamu zakopavali aby ~~[illegible]~~ ji jen z lehka zakryli, že v noci uteče. Ukrajinec ji řekl, když chceš žyt, tedy žij. ale pak to vadí. Na dopami jam chtěli aby šli Češi. ale ty se ohradily a nešli.

stahujou zpátky s peřím, peří lita ve vzduchu jako míle.
Dnes chodila Komise prohlížet prasata, Němci chtějí špek.
Mamce nařízeno, by každý měl na dveřích tabulku, na níž má být se psána rodina, a v případě hostů, neb nocležníce, takový též musí být vepsán na tabulce.
Vařili jsme včera mýdlo, dnes vaříme kořalku ze řepy.
Na vesnici dosud netrpíme hladu, ba jíme lépe než před válkou, neboť nikdo neštěstí. Němcům nedáváme nic dobrovolně, ani když není vyhnutí. V každém stavení a neb přes jedno stavení, jsou olejárny, jáchelky, mlýny, kořalny, mydlárny, Řepák řepka, len, mák, se zpracovává po domácku na jídlo, obilí se mele doma a prodává se z volné ruky, Němci nemají tolik úředníků, by mohli provádět přísnou kontrolu, a proto se musí spokojit tím malým.
Čekáme s netrpělivostí že se karta brzy obrátí, a Němci jak prudce šli ku předu, ještě prudčeji budou utíkat, neboť Rusko je pro ně příliš velké sousto, i mínil se udávit. Co je ruské zdravo, to bude německá smrt.

Chomouty
2/XI 1942. Počasy je krásné, lesy dostaly překrásnou barvu, list se ještě drží stromů, noce jsou chladné.

Stále je ještě houba na řídě, každý den jich několik chutí. a na mytí kabijí jako předtím. Jíti jsme všemu tomu navykli otupěli jsme! ani se toho tak velice nehrozíme, jen chvílemi případa nás jakýsi strach, jakási síla předtucha kterou nemůžeme ze sebe setřást. U krajana P. snad s jeho vědomí, řídě si udělali pod stohem slamy skrejš. Kdosi to prozradil, míličíje. skrejš našla, ale prázdnou, P. při výslechu přiznal že řídě u něj byli, on že je ubytoval a nic jim nedával. K jídlu. Když míličíje odešli tu P. ze strachu utekl, zanechav celé hospodářství, starosta obce se musel ujmout hospodářství po kraj P.
Po lesích jsou ještě řídě, v noci přicházejí k českým stavením a prosí něco k jídlu. Případají strašně, jsou zarostlé, hubené kost a kůže, vyděšené. Krajané jim poskytují něco k jídlu, a prosí je by šli dále od stavení. přišel čas, že se bojí člověk člověka hůř jak zvířete. V Albrechově pomatený maďar střílel lidem do oken přičemž zastřelil krajana P.

ale spíše jen aby se zbavili stálých přihlášek, a proto nebylo divné že takové členové při první příležitosti zase odpadnou.

V únoru 1929 učit. sl. Křivková dopsala p. Prokopovi po jaké příčině neposila dítky do školy.

p. Prokop odpověděl dopisem tohoto znění:

30/I 1929.

Evgenia Lišková je urozena 1912 rok.
chodit do školi nebude.
Vladimir Čmunt se nachazí
u svich rodicuv v Krulové
Věra Prokopová se boji jit do
školy k tak pořadny učitelce,
že zavraždila Toničku, a
že ji taki tak zavraždi.
Věci káru uš platit nebudu
nežli sem zaplatil, a vostatni
příčiny že nechodi do školi to
se dozvite u Okružniho sovdu.
Budu prosit vratit penize kteri sem dal na knižki
Ženi i Čmunta.

Prokop.

Zároveň p. Prokop pokoušel se za pomoci Ústředny Č. M. Š učit. sl. Křivkovou zbavit učitelského místa prostřednictvím p. R. Josefa ze Zdolbunova. Telefonicky se žaloval Ústředně v Lucku na sl. učit. Křivkovou.

Ústředna 29/I 1929 r. napsala kolu. našemu tento dopis: „Minulý týden p. Prokop nám udal po telefonu, že tam mate nějaké maličké nepříjemnosti se sl. učitelkou, a žádal abychom v té věci zakročili. Žádali jsme jej, že můžeme tak jedině tehdy, když budeme od Vás míti něco na papíře, ve smyslu tom, nutnost-li vyžaduje, napište nam o tom. řiditel Albrecht."

Po obdržení tohoto dopisu, místní Kolo svezalo schůzi členů aby společně vyslat odpověď na dotaz ústředny. Ke schůzy byla účastna většina členů. Při obsouzení odpovědi, byl podan návrh aby se p. Prokop se sl. učitelkou usmířili,

a tím by jakékoliv obžalné vysvětlování odpadlo, a jen by se dopsalo ústředně že věc je vyřízena místním Kolem.
Na dotaz p. Prokopa, je-li souhlasen jíti na usmíření, odpověděl ať činíme jak rozumíme.
Slyší podotknouti že p. Prokop se obával aby nebyl soudně stíhán sl. učitelku, za jeho dopis který jí poslal a jiné neslušné pomluvy.
Následující neděli byla schůze u starosty, kde po krátké domluvě obě strany přišli k smíru, a p. Prokop učinil v časopise „Hlas Volyně" prohlášení tohoto znění.
„Poslední čás se v Chomoutě a okolí mluví že můj syn Antonín zemřel po příčině krutého potrestání ve škole. Tímto uveřejňuji, že můj syn se roznemohl na chřipku a po operáci zemřel, co potvrzují Václav Prokop."
Jakkoliv se p. Prokop o schůzi veřejně přiznal že smrt jeho syna byla zavi-něna opožděným léčením, přeci již následující dni pod vlivem své ženy, zase rozhlašoval že mu učitelka zavraždila dítě.
Zároveň p. Prokop počal vésti podvratnou činnost proti místnímu kolu, obzvlašť proti předsedovi tov. Bačovskému, spolehajíce na to že když se mu podáří učiniti rozvrh v kole, tím samým docílí že kolo zanikne a potom již lehčeji docílí aby učitelka byla z naší obce odstraněna, neboť příležitostně p. Prokop se prořekl že ožeb polovic svého majetku a učitelku musí z naší obce dostati.
Napomoc v tomto umyslu mu byla velikou podporou rodina Maňovských která měla umysl školu zavříti aby nemuseli na ni platiti. Obě tyto rodiny byli zamožné, finančně nejsilnější, proto mysleli že svoje zamysly prosadí, tím více že jeden čas malem by dostali na svou stranu starostu obce p. tov. Lipčáka, který měl značný vliv jak na občany, tak i u úřadu. Však p. Lipčák později pochopil kam ho tyto spolnici strkují, proto rozhodně s nima přetrhal přátelské styky, a postavil se na stranu místního Kola.
V zimním období roku 1929 r. činnost místního Kola Č. ch. Š. se vyjevila čile. Za velého účastenství učitelky sl. Křivkové, byl organisován divadelní ochotnický kroužek. Členstvo kroužku sestávovalo se povětšině z dospívající mládeže.

První divadelní představení bylo sehrano 27. ledna 1923 r. veselohra „Mlynařova Mařenka" pod řízením ml. učit.
Účastníci hry byli: pp. Aleks. Macek, Vlad. Červený, Vác. Mách, Vlad. Palla, Pavel Palla, Bok. Palla, pos. Mojdl. st; M. Pallová, E. Pallová a B. Bačevská.
Návštěva divadla byla překvapující, nehledě na měkkou vanici, bylo návštěvníků z vůkolních vesnic, tak že čistý zisk vynesl 106 zl.
Co se týče herců, muselo se přiznat že sehrali první kus dobře.
Druhé představení bylo sehrané začátkem r tom samem roku v červnu řízenem též ml. učitelkou Křivkovou. Sehrali „Obecní dítě". Návštěva byla hojna. O návštěvu se přičinil p. ot. Bačevský který přivážel a odvážel hosti z měs. Varkovič.
Též mnoho hostu přivedli rodiny ž. Bačevského a p. Macka. Návštěvy nebyli účastny z naší obce jen dvě rodiny, Mašovských a Prokopa.
Na první divadlo měli jeviště vypůjčeno z Ulbarsova, a na druhé od p. ž. Žigla z Varkovič za 20 zl. Z dětského divadla zůstalo čistého zisku 103 zl.
Dospívající mládež v tomto období navštěvovala večerní školu.
Mezi mladeží se našli nadaný hoši pos. Mojdl. a Mik. Palla, kteří se též pokusili dopisovati do časopisu u „Hlasu Volyně" do „Hlídky dorostu" za což obdrželi oba od redakce po ceně knize. Později též dopisoval Vác. Palla.
Zábavy tuto zimu byly vždy velice přátelské a vesele, třeba že z rodin Mašovských a Prokopa všestranně se pokoušeli takové zábavy sešmělňovat a překazit. Například hoši Mašovské pokoušeli se vynajati hoši Kališové aby pořezali oponu ba i čeledínové vynajali aby vracející se ze zábav hosti kamenovali.
Zima roku 1929 byla naramně kruta, celou zimu byli velké mrazi které přesahovali 30 stupňu po Remauru. Ovocne stromy pomrzlo, obzlašť v nižších mysteck. V lesích habrý, třešně byli též mrazy mnoho požkozeno. Nebylo pamětníku aby takové mrazi kdykoliv na Volyni byli. Vzhledem takové kruté zimy nebyla povolena v revirech honba zvěře.
Plnomocnici stavebního školního komitetu se přesvědčili že po dobrem od Mašovského přičitající se znej částku peněz na školu neobdrží, proto se rozhodli zakročit soudně. Byla podana žaloba k soudu na ž. Mašovského, Oniščuka, Fidorčuka a Ivanu Postelžuka.
Dne 13/II 1923 r u smírčího soudce v Dubné došlo k soudnímu řízení.

Tomáš Šastelžuk v den soudu podepsal směnku, proto soudní řízení proti němu bylo zastaveno.

Obec zastupovali u soudu Václav Hájdl, Josef Palla a Václav Potůček.

Václav Prokop zastupování obce se vyhnul, nechtěje si rozhněvat svého spolužáka z Mašovského. Svědkové od obce byli: Josef Růžička, Antonín a Josef Bačevský, Jáchym Palla a starosta obce Josef Lipčák.

Když vešli do soudní síně tu viděli že strana Mašovských mají advokata Majerského. Po chvíli Josef Lipčák vyzval Mašovský do čekárny, kde jim předložil od obce usmíření, jestli zaplatí.

Mašovský byli souhlasiti 30 rublu zlatem, s tou podmínkou jestli oni obdrží od obce notářské úpis, že budoucně od nich a jejich dětí, obec nebude požadovati žádní platy obecní. Po krátké poradě rozhodli, že takový úpis nejsou plnomocníci vydati a předložili Mašovským zaplatiti 500 zl. a 50 zl. soudní výlohy a k usmíření proto nedošlo.

Při soudním řízení obec byla se svou žalobou odmítnuta, že totiž obecní protokol bez zatvrzení gminy a jejmiku nema síly aby mohl získat částku z obžalovaných, tím více že protokol obecní nebyl obžalovanými podepsan.

Soudce radil aby jsme se domáhali dluhu administrativním pořádkem.

Že soudní síně šli na oběd do restaurace k p. Moravovi kde již byli též Mašovský. Po příchodu p. Josefa Lipčáka byl tento volan Mašovským na slovíčku k svému stolu, kde mu byla nabízena kořalka i oběd. Pan Lipčák nabízený oběd nepřijal, přičemž řekl že k vůli obci nemůže s nimi sednouti za jeden stůl, a oběd že ma už objednaný.

V dubnu 1929 r. byla svolana obecní schůze na které bylo jednano o likvidaci školního stavebního komitetu, byla zvolena revizionní komise.

Josef Bačevský předsedou a členami Václav Zeman a Alitra Sidoročuk, sekretářem Jáchym Palla.

Revize byla zpočátku nemožna, neboť p. Prokop neměl účty v pořádku a neměl účty podepsany těmi osobami kterym peníze vyplatil, proto mu dano 14 dní času aby si vše přivedl do pořádku.

P. Prokop prohlasil že žádné účty nebude schaněti načež mu Jáchym Palla pohrozil, že jestli si účty včás neobstara, tedy bude proti němu

soudně zahrnčeno. Tu teprve p. Prokop počal podpisy na účty zbirati.
Provedení účtu vyžadovalo mnoho prace, prvně všechny vydeje měli poznamenany jen v sešitě, za druhé, část splatky na školu byla přijimana pšenici, která se pozdeji prodavala po částkách. Cena pšenice stale stoupala v ceně a zjistit kdy vlastně pšenice byla prodana nebylo možno, proto cela revizije byla konana jen na důvěře k členum komitetu a po jejich ustnich vypovědi.
Když revizije byla zakončena, tu 25 maje byla svolana obecní schůze aby schvalila referat revizionny komise. Referat přečetl jáchym Palla.

Referat revizionny komise.

Vážený občane! Zdělujeme Vám že reviziji komitetu jsme provedli, aby vás náležitě uvědomit o činnosti školního komitetu po stavbě školy na Chomutě, jsme nuceni Vám dopodrobna zdělit při jakych podminkách komitet musel pracovati. Nechcem hazet vše jen tak z patra, nebot zde jsou číslice které těžko si všechny zapamatovati, proto doklad budem Vam předčitati.
Vy jste nam poručili aby jsme provedli, reviziji školního stavebního komitetu v osobách p. Václava Prokopa, Václava Mejdla, josefa Pally a Václava Potavy. Zajisté že jste do školního komitetu občany schopny a důvěry hodny. Cil revizije byl ne snad nedůvěra ke komitetu, ale likvidáce, čili zakončení práce komytetu. K zakončení prace musely býti též sestavené řadné účty. Náš počin zpočatku byl přijat nevchotně, mohlo se zdati komitetu, že to je k němu nedůvěra, pozdeji komitet nam šel ve vším vstříc dosti ochotně, nebot seznal že nepožadat učetnictví v danem případě jest nutnosti, tim více že komitet neměl účty doposud sestavene a rozdělené.
Musime přiznati že komitet za celý čas svého působení vykonal práci velkou mnoho chození, ba i času co promeškali na svem hospodářství co už se do ani nepočíta a k tomu ledajake nepříjemností i osobní vydeje.
Vzali na sebe obecní poučení při kterem museli vykonávat rozličné různá, totiž zbyrati z nás občanů peníze i obyli, které doposud bohužel nejsou docela zebrané, co není vynou komitetu, ale těch občanů kteří doposud své povinosti nevykonali. Stavební komitet vzal na sebe též skutečne stavitelství, nebot sam stavbu řídil, kromě toho, všechny stavební materialy sam obstaroval, a ke konci stavby když peněz nestačovalo, zavazali se svymi podpisy na směnkach

aby budovu školy dříve dokončiti. Do dnes tyto směnky nejsou pokaženy, a jestli nam nepomůže gmina dluh zaplatiti, tak budou mocní směnky vyrovnat svym osobnim jměním.

Co se týče účetnictví komitetu, to se vedlo domacim pořádkem, jak se nedalo jinak ani očekavati, neboť členove komitetu jsou jen hospodáři a ne úředníci. Zápis všech přijatých, a část vydaných peněz, byla jen zaznamenana na papirkách a v sešitech, a ne vždy popořádku, a jak postupovali, mnohy účty již v poslední chvyli byli stvrzeny podpisy.

Vše to vyžadovalo mnoho práce a casu sebrat všechny číslice a uspořadat je, každou zanest na patřičné místo a podrozdělit.

Jak velka peněžita operace byla komitetem provedena uvidíte z těchto číslic.

Komitet měl sebrati peněz z občanů 1925-1929 r. 10,207=70.

Komitetu se podařilo sebrati z občanů - - 8400=50

Obdrženo od gminy - - - - - 3000=--

- - - - - - - - - - všeho 11,400=50

Zůstalo nedobrano z občanů - - - - - - 1807=20

- - - - - - - - - - uhrnem 13207=70

Komitet vydal na stavbu školy - - - - - - 9711=50

- - - - - - - - - kůlny 956=50

- - - - - - na zvonek a zvonici - - - 317=--

- - - - - - - na posvěcení školy - - - 217=--

Hřbitovní výdej i navraceny - - - - - - - 131=50.

- - - - - - - - - - všeho 11,400=50

Komitet dluhuje:

- - - - - - za stavební materialy - - 1072=15

- - - - - za práci místnim - - - 100=60

Zbytek kdyby se vyrovnali dluhy dojestranně - - - 634=75.

- - - - - - - - - uhrnem 13,207=70

Tři členove komitetu, Václav Mojdl, Josef Palla a Václav Volava pracovali neúnavně. Při konaní naší revizije p. Václav Prokop ke konci schůze přednes účet k obci na 340 zlotých za svoji namahu při stavbě školy. My jsme účet přijali jako doklad k obecní schůzi, a o přijatí i z účtování tohoto účtu může

odpověděl že to od něj nezavisi a vůbec v tomto případě jen se řídi Ustavou, kdo nema kvalifikace ten nemuže vyučovat. Na jejich žadost aby nam alespoň mysto učit. sl. Křivkové byl poslan učitel Čech, neb i učitel Polak znali českého jazyka. Obdrželi odpověď. – kde vezmeme Čecha učitele když nejsou, abych ho mad udělal ne ?–. Na rozled přislibil jestli najde takového učitele tak nam bude poslan, ale dřive ne až ku konci měsice.

Po navratu z Dubna svolana schuze Kola na které bylo poručeno Jachymu Pallovi sestavit dopisy, k Ustředně a poslanci k. Medunovi, aby svoji autoritou se ujmuli naši věci, aby jsme obdrželi českého učitele.

Po napsani dopisův, tyto byli podepsany všemi členy Kola přitomnymi na schuzi. Dopisy byli sestaveny dosti ostře, neboť prosby by více nepomohli Proto se žadalo v hrubé formě aby je vymutit k praci o dožadovani našeho prava. Do Ustředny dopis znel takto:

– „Dne 6/VIII (6/IX) t.r. jsme se tazali Ustředny obledně učit. sl. Křivkové, zda-li bude u nas dale vyučovati, načež jsme obdrželi odpověď z Ustředny ze dne 10/VIII v ktere nam zdělovali k vědomi že učit. sl. Křivkova odstaněna se služby nebude, a naopak, že bude timto rokem ustalena jako učitelka stala na Chomoutě.

Věřili jsme že Ustředna v dané zaležitosti je patřičně informovana protož jsme spokojeně čekali nového učebniho roku. 3/IX učit. sl. Křivkova přijela z Kovna s Kuratoria kde ji oznamili že je z učitelství suspendovana na osnově Ustavy o učitelské kvalifikaci.

Nevěda na čem jsme, obratili jsme se na školni inspektorat v Dubně kde nam zdělili to samé, přičemž podotkli, že učitele Čecha nemaji, a k nám bude poslan učitel Polský ale teprv ke konci tohoto měsice, tak že v dannou chvyli jsme vůbec bez učitele.

Myslime že takový organ jako jest Ustředna Česká Matice Školska na Volyni, vna a musi stat na straži českého školstvi na Volyni.

My jsme obdrželi českou učitelku bez pomoci Ustředny, a za rok času zase ztracime tuto učitelku za pomoci Ustředny. To vše navadi na velice nepřiznivé myšlenky proti Ustředně. Obracime se k Vám s rozhodnou žadosti, byste svym vlivem energicky se přičinili aby nam na naši škole

byla ponechana učit. sl. Křivkova, a neb dosazen učitel Čech, jináč hrozí rozpadnouti našemu Kolu, přičemž hrozíme tuto věc dáti na usudek cele veřejnosti zde i též v zahraničí. Očekavame brzkou odpověď."—

Druhý dopis posl. Medunovi znel takto.

„Duč 6/IX 1929 r.

Panu poslanci Vladimiru Medunovi.

My občane vsi Chomout, tímto dopisem dovolujem si vas žádati bystrým olivem energicky se dožadoval na patřičných místech by nam na naší české škole bylo dovoleno vyučovani sl. učit. A. Křivkové, a neb byl nam dosazen učitel Čech.

Nebot i Vy částečně nevite vinu natom že 10 učitelů čechů kteří nemaji učitelskou kvalifikaci byli zependovani z učitelstvi.

My jsme při volbách do sejmu za Vás hlasovali s nadějí že budete jako Čech stati na straži vžech českých věcí naší menšiny v Polsku, a jestli jste něco zanedbal, tak se postarejte to zase napravit

Mame nadeji že naše otevřené slovo neurazi Vás, a naopak Vám ukaže že my jsme lide prace, a na krasomluvu nemame nadani, ani času. Věrime že v dané věci jak prosime energicky zakročíte.

S veškerou úctou znamenáme se."—

Jak jsme očekavali tak skutečně se stalo, tyto dopisy donutili jak Ustřednu tak i posl. Medunu k energickým krokum. Ustředna co den znepokojovala jak inspektora, tak i kuratorium, až docilila toho že kuratorium slíbyl o dané záležitosti ještě jednou dopsat do Ministerstva vyučovani a do vyřízení té záležitosti prozatim dovoleno učit. sl. Křivkové vyučovani na Chomoutě, ztou podminkou, že v případě nepříznivého vyřízení uč. sl. Křivkova za dočasné vyučovani neobdrží nahrady.

Poslanec Medna s počátku byl pohněvan za obsah dopisů, tim více že ihned poznal že dopis sestavil žáchym Talla, nebot ten již jednou o něm se zminil v americkém „Hlasateli" časopise, kde ho přirovnal k ruskému přislovi: „že neni ani ryba, ani maso". Načež část tohoto článku byla otiskuta z amerických novin v „Hlasu Volyně".

p. Medena se třeba hněvat, ale vědel že jestli se nevezme za věc

o českých učitelích energicky, tedy mu hrozi ještě nejednou se ukazat na stránkách časopisů, a to v barvě pro něj nepříznivé.

Uč. sl. Křivková dopsala ještě do Varšavy na Československé vyslanectví p. Dru. Hyrsovi. Poslanec Medina společně s představitelem Českosl. vyslan. navštívili v dané věci Ministerstvo vyučování, kde jim slíbili danou záležitost vyřídit pro České učitele příznivě, přičemž vyslanectví ihned o tom uvědomilo uč. sl. Křivkovou.

Takto na první pohled věc nepatrná vzbudila velký zájem po všech úřadech vyučování, neboť byla vzbuzena v pravý čas, a na pravých místech.

Zpráva tato ještě se tahla až do 15/XII 1929 kdy přišlo z Ministerstva výnos příznivé. Učitelové čeští byli zase přijati na státní službu.

Na Chomout přijel osobně kurator školní, prohledl si školu, pochválil učitelku a zvěstoval ji, že na zvýšené služné o 50 zl měsíčně.

Učit. sl. A. Křivkova pouce nanejvýš uspokojena takovýmto příznivým prvním obratem, umyslela všem svým příznivcum jako odměnu, vystrojiti hostinu. S nikým se naležitě neporadila a počala činit přípravy k hostině.

Někteří občané, v tom čísle josef Bačevský zvěděv o umyslu sl. učitelky, rozhodně ji z toho zrazoval, za důvod brál že strana Mašovských a Prokopa může využit příležitosti (na) a učinit nějakou nepříjemnost sl. učitelce, tím více že jejich zlost po ustalení sl. Křivkové u nás byla desetinasobna a byla obava, že se mohou dopustiti toho nejhoršího by jen ukojili svoji mstu.

Sl. Křivková nedbala varovani, tim více že již mnoho měla připraveno, i některé už pozvane hosti. Proto své předsevzeti změnit nechtěla.

Dne 27/I 1930 z. sl. učit. Křivková připravila večerní hostinu na kterou po mimo mystních občanů, byli též účastný oba vazkovské kněží. Katolický p. Borecký a pravoslavny p. Kuspeta, pomistr i jiné.

Mystnost pro večerní hostinu byla mystni škola. Za tim účelem školní lavice byli vyneseny před školu. Při hostině bylo dosti veselo.

Z mystních občanu byli účastny; p. Bačevský p. Macek. p. Novotný p. Kin Votava josef, Mojdl Václav. Stan. a jul. Lipčakové, postř a žach. Palla a Aleks. Odstrčil. Při zabavě se též zpivalo i tančilo, též podniknuta zbirka

ve prospěch Č. M. Š.

O 11 hodině večer oba kněží odjeli ze školy, kdežto ostatní se ještě asi hodinu zdrželi. Již před odjezdem kněžu, bylo zpozorováno že kdosi po několikrát nahlížel z venčí do oken. Myslelo se že to někdo jen ze zvědavosti. Ctž při odchodu všech hostu, p. Macek vycházeje poslední, při zavírání dveří zamazal si prsty, proto rozžehl sirku aby se podíval, a tu volá ostatní abyse vrátili. Nyní vynesli lampu, a tu bylo viděti že jak schody a dveře, tak i školní lavice jsou omazany lidskym kalem.

Hned všechny jednohlasně pronesli že to je prace Vác Prokopa. Všechny se usnesli že o tom prozatim pomlčí, a ten kdo to učinil, radosti nevydrží a sam se prozradí. Na druhý den ráno Mách Vác. šel na silnici k automobilu a tu k němu přišel V. Prokop a jos. Majovský a vyprávovali mu co se večer u školy stalo.

Tu již se vědělo jistě že to je zprava Vác. Prokopa. Ct mimo toho Prokop v bjuru podaň ve Varkovicích dal si napsat žalobu do inspektoratu na sl. Křivkovou, že ve škole se strojila orgie a podobně, a podepsal se předseda školního komitetu, přičemž jako svědkové postavil do žaloby Anastazii Majovskou a Annu Votavovou.

Na třeti den přijeli oba kněží do školy a dali s pozvati p. Václava Mojdla, ctěks. Macka, Josefa Bačovského a Jachyma Palla a žádali aby tito občane tuto věc nenechali jen tak; obvzlašť katolický kněz p. Borecký naléhal že Kolo Č. M. Š. ma povinnost ohlasiť ten případ policii. Po vzajemné poradě rozhodnuto, aby ctitonin Bačevský, Václav Mojdl a Jachym Palla ohlasili ten případ na četnické stanici.

Když tito občane to policii ohlasili tu komendant se tázal, koho mají v podezření. Ctit. Bačevský nato odpovědel, ať se ptáže Václava Prokopa neboť ten dobře ví kdo to učinil.

Komendant hledal v zakonniku paragraf po kterym by mohla byti sestavena žaloba. Ctž po delší chvili prohlasil že není takového (ať) artikulu by podešel tento případ přestupku pod něj.

Ctž teprvé pomocník komendanta p. Franke našel v zakonniku

artikul 267 který hlasil že hanebný čin proti společnosti, se trestá do třech měsíců vězení, tehdy byla sepsána žaloba, přičemž stut. Bačevský byl zapsán jako udavající a V. Mojdl a žach. Palla jako svědkové.

Následující dny v obci byla nálada povýšena. Strana učitelky byla naramně dotčena takovým hanebným činem, hanbila se že v obci se našel takový člověk který zaslepený nenávistí, hodil hanu ne jen na celou obec, ale i na celou českou menšinu na Volyni, neboť jak Židé blízkého městečka Varkovič, tak i sousední Ukrajinci i též polské úřady, hleděli s údivem na Čechy o kterých doposud byli příznivého smýšlení a davany dříve jako příkladní národnost jiným národnostním jak se mají chovati, neboť o Češích se vědělo že doposud si mnoho dávali záležeti na své cti.

Stalo se nyní najednou takový hanebný čin a to ze strany takového zanovřelého a doposud zachovalého občana jako Václav Prokop.

Strana Prokopova ke které věrně náleželi rodina Mašovského a rodina Václava Votavy měli velmi radostné dny, obzvlášť Prokop a Mašovský stali větší čas dne na silnici a každému procestnému zajíkající radostí vypravovali co se přihodilo hostům učitelky, vypodobňujíce vše ve smyšlených a hanobících obrazech.

Část občanů která nebyla pozvana učitelkou na hostinu, mněla z toho žvandu neuvědomujíce si, že pozorným poslouchaním a souhlasem s Prokopem a Mašovským berě na sebe část jejich viny.

Roku 1930 v únoru měsíci byla schválena schůze členů Kola Č. M. Š. Na této schůzi správa Kola předložila svým členům uzavěrku pokladní knihy za rok 1929. z čehož se vyjevilo že i ta nejmenší organisace může vykonat práci dosti užitečnou.

V uzavěrce byli tyto čyslice:

Příjem.

1)	Sbírka při založení Kola 7 října 1929 - - - - -	45 = 20
2)	Členské příspěvky od 53 členů - - - - -	106 = 10
3)	Sbírka mezi hosty o svatbě sl. Vyktorie Odstrčilové - - -	70 = 89
4)	Příjem o stromečkové zábavě ve škole - - - - -	22 = 50

5) Příjem z dražby o zabavě lahve vína - - - - - 8 = 15
6) Zisk prvního divadla. - - - - - - - 106 = 70
7) Příjem za koncesi na zábavu 8/V - - - - 13 = 50
8) " " " " na zábavu 15/VII - - - - - 35 = 40
9) Sbírka mezi hosty o svatbě sl. Mař. Pallové - - - - 31 = 00
10) Sbírka při ukončení školního roku 1929. - - - - 14 = 00
11) Příjem od posvícenské zábavy 13 i 14/X 1929 r. - - - 28 = 00

Úhrnem 470 = 84.

Výdej.

1) Zaslány Ústředně členské příspěvky - - - - - 53 = 10
2) Zakoupeny školní pomůcky pro žactvo - - - - - 34 = 30
3) " " tři knihy " " " - - - 7 = 20
4) Zaplaceno za statisty a přepisy - - - - 12 = 00
5) Zakoupeny hodiny pro školu - - - - 50 = 00
6) Zasláno ústředně dar - - - - - - - 15 = 00
7) Poštovné, překazí, známky, papíry - - - - 24 = 20
8) Zakoupena mapa do školy - - - - - - - 17 = 70
9) " pomůcky do školy - - - - - - 27 = 50
10) Příspěvek na stromeček žactvu - - - - 28 = 80
11) Cesty do Dubna delegatum - - - - - 9 = 00
12) V pokladně směnka na 100 zl. - - - - 100 = 00
13) " hotových peněz na 1/I 1930 r. - - - 92 = 04

Úhrnem 470 = 84.

Pan Prokop s Maňovskými dychtivě očekavali příjezd školního inspektora neboť byli jisti že jejich bývá žaloba na učitelku, a zároveň jejich hanebný čin který provedly 27/I v noci u školy, nezůstane jen tak zapomenutý. Věřili že tentokrát učitelka bude z naší obce odstraněná.

První dni února gminnej agronom přál si udělat v naší obci přednášku. Na dřívější jeho přednášky občane malo se schazeli, proto prosil učit. aby po žácích dala vědět rodičuma aby večer přišli do školy na schůzi.

Výsledku, návštěva byla překvapující. Snad žadný z občanu nezůstal

rozhodovati jedině obec. Později p. Prokop svého požadavku od obce se zřekl.
Kvůli zajímavosti přivádím zde zavěrenou bilanci po stavbě školy od 1925 po 1929 rok.
Po přečtení referatu i bilance, nenašel se nikdo z občanů aby poděkoval, jak členům komitetu tak i revizionný komisi za jejich práci. Jak to bývá všude, že občane kritikovat neb podezřívat v nečestnosti, to jsou štědré, ale na dík jsou všude skoupy.
Zajisté si mnohý pomyslel, však ono se to proklube mnoho-li kdo si přiolastnil z obecního.
Na této schůzy, strana Mašovského byla dosti početna, a teprvé se vědělo kdo vlastně stojí při něm, neb při hlasování Mašovský se svými přívrženci ustoupili do jednoho roku, z čehož druha strana měla z toho vtip, že totiž to je strana neplatu. Když p. Ignác Odstrčil ve hněvu pronesl že z něj naležející z 9zl. 70 gr. (které on si přal aby nebyli vneseny do listu dlužníků.) nezaplatí, tu Mašovský podešel k němu podavaje mu ruku a vitaje ho vítězně na svou stranu.
Myslím že nebude na škodu též poznamenat těch občanů kteří v ten čas dlužovali na školu, přičemž upozorňuji že Václav Mojdl, Ignac Odstrčil, Jan Červený, Josef Votava a Tóma Pastelčák svůj dluh později vyrovnali, buď celkově a neb částečně. Ostatní kromě těch slibovali že též se vyrovnají:
Na začátku června 1929 r. Obdržela obec ze starostva příkaz organisovat „hólko myslivecké", že budoucně jen „hulka" může propachtovati obecní revir.
Na obecní schůzi zvoleny do úřadu „hulka" Antonín Bačevský, Jan Husak a Julian Lipčák. Později Antonín Bačevský dobrovolně přijal úřad „strážaka" revíru, přičemž zároveň zpachtoval revír na 15 zl. ročně. Mnohým občanum se to nelibilo že cela cena revírů je přez příliš nizka. Vedla se agitace o zrušení umluvy. Největší podíl v této agitaci zase vedli, Mašovsky, Prokop a Josef Šipřák, jen že dale slov, a agitace nedošlo, želeli peněz, a ke všemu nebyli jisti zdali co před úřady dokáží. Mašovský vlastnil 58 desatin revíru, proto rozhodně prohlásil, že se obecnímu rozhodnutí nepodřídi, a na svém statku nedovolí p. Bačevského žadné hony zvěře. To se ví že nepřátelství Mašovského k p.p. Bačevskym mělo za následek že i pan Bačevský hleděl by Mašovskému učiniti též nepříjemnosti, a brzi se tomu naskytla příležitost, kdy Mašovského líčili ve svém lese oka na zajíce, a tu jednou p. Bačevský zpozorował u podopního obchodníka Žida zajíčí kůže z nichž poznal že byli zajíci škrceni. Žid doznal že kuže jsou od Mašovského a proto ho podal Bačevsky do soudu a ten musel zaplatit 20 zl pokuty.

Zavěrna

Stavitelního školního komitetu v Chomutě od 1925 do – celkových peněžitých operací daného komitetu.

číslo	Aktiva	Dluhy za členy. zloty	groše	Příjem zloty	groše
1	Na 1-ho ledna 1925 r. v pokladně na hotovosti (sebrané po jednom zl. z desatiny.			400	–
2	Od občanů sebráno pšenice po 5 pudu z domu a po 20 funtu z desatiny. 231 p. 30 fun. za niž utrženo			1847	50
3.	Sebráno zlotyma místo pšenice za 1927 rok			1196.	–
4	Sebráno II rata po 2 zl. z desatiny za 1928 rok			3254	30
5.	Příspěvek od gminy na budovu školy			3000	–
6.	Příjem z kvitarijusu od starosty pos. Lipčaka			40	–
7.	„ za pacht obecního pole od p. Novotného			20	20
8.	Příspěvek od p. Vinokura			23	50.
				9781	50
	Občane který doposud dlužiji své příspěvky.				
1.	Josef Mašovský a Anastasie Mašovska - - -	753	=		
2.	Jan Červený - - - - - - - - - -	260	=		
3.	Vincent Vrbský - - - - - - - - - -	36	=		
4	Josef Vrbský - - - - - - - - - - -	31	80		
5	Václav Zeman - - - - - - - - - - -	64	75		
6	Oniščuk Pavel - - - - - - - - - - -	134	=		
7.	Sidorčuk Dimitryj - - - - - - - - -	238	50		
8	Postelžuk Foma - - - - - - - - - -	170	=		
9	Voťava Josef syn Jana - - - - - - -	12	=		
10.	Odstrčil Ignác - - - - - - - - -	9	40		
11	Mojdl Václav - - - - - - - - -	3	=		
12.	Prokop Václav z II raty 34=50 odpočitany jim přeplacene od zvonice 90 gr. od školy 10 zl. 85 gr. a tři zloty převzal Václav Mojdl - zůstava - -	19	75		
		1732	= 20.	9781	= 50
		Úhrnem		11513	= 70

Členove revizijni komise;

J. Bačevský, Palla Jáchym, Václav Zeman.

bilance — Budova školy

1923 roku. Kvůli jasnému přehledu finančního stavu i
Vradime zavěrenou bilanci.

číslo	Pasiva	Dluh za materijal zloty	Dluh za materijal groše	Výdej zloty	Výdej groše
1.	Za 15½ sahů kamene po účtu Pančenký Vrbského a Žemana Bačevského	=	=	611	=
2.	11 tisíc cihel po účtu Gutmana. Šapira a Zoyma -	=	=	1040	=
3.	2300 kusu batin po účtu Franka a Hiny - - -	=	=	94	=
4.	16 bor písku po účtu Gutmana - - - - -	=	=	16	=
5.	190 pudů vapna (i smolka). po účtu Baty. - - -	=	=	186	25
6.	2 bečky cementu a gips po účtu Baty - - - -	=	=	83	60
7.	Barva a fernaz po účtu josla Stejna - - -	=	=	32	70
8.	Plech i železo, kovani po účtu Holcmana Vinokura	573	15	1162	60
9.	Lesni matrijal po účtu Blanka i Landy - -	500	=	2902	50
10	Sklo i zasklení po účtu Eulichgericht - - -	=	=	264	50
	matrial 7464=30				
11	Tesařska práce po účtu Kemnuzefcuk a Zipčáka	=	=	160	=
13	Zednická práce „ „ Kališe - - - -	=	=	1870	=
13.	Truhlařská „ „ „ Žemana a Salaka - -	=	=	696	10
14.	Nadenická práce. mázačka po účtu Milgoama			90	=
15	Kovařská i zamečnická prace po účtu Falla a Zipčák	59	10	48	=
16	Plechařská práce - - - - - - - -	41	50	111	=
	práce 3075=70				
17.	Zpropitné dělníkum při zakladani školy účet Vdetzk	=	=	25	50
18	Plany. Košťorys. podaní i jiné vydeje - - - -	=	=	126	10
19	Vydano na stavbu kulny (požarny) - - -	=	=	188	50
20.	Vydano na stavbu zvonice i zvonek - - -	=	=	85.	
	různe 425=10	1172	75	9792	35
	Zůstava se			548	60
	Uhrnem			11,573	70

Členy školního stavitelního komitetu:

Václav Mojdl, josef Falla

Václav Votava, Václav Prokop

Dne 27 června navštívil Volyň president republiky Ignacy Mościcky. Bylo to 1929 roku. Již několik dnů před projezdem p. presidenta po silnici dubensko-rovenské činili se spěšné přípravy na jeho uvítání.

V programu zastavek p. presidenta byla též zastavka na Chomoutě. Uvítání p. presidenta organisovala Varkovská gmina za přispění vůkolních vesnic i městeček. Na křižovatce Chomout-Varkoviče-Žornov-Dubno-Rovno gmina postavila slavobranu. přičemž od brany na obě strany bylo postaveno 65 sloupu vysokých 6 metru. Od sloupu ke sloupu na kříž vrchem protažany provazy, ověšene červeno-bilimi praporečky. Sloupy byly ověšene dubovymi listy které byli spletene jako na věnce. Slavobrana byla udělana s prken a potažena latkou zhotovenou mystnimi ukrajinskymi ženami. Tuto latku museli dodat starostové bližších vesnic. Vrchol brany byl dekorovan též červeno-bilimy prapory, a podobiznou presidenta okolo které byli velke vitací slova. Cela slavobrana i s podjezdy byla zhotovena tak, by cely automobilovy průvod byl uměstnan v obrazemem sloupy místě. Někteří paní jmenem gminy i celeho obecenstva měli podnesti panu presidentu chleb a sůl. (chleb pekla p. ctinna Bačevska).

Příjezd p. presidenta byl očekavan k šeste hodině večerní.

Obyvatelstvo se sešlo již k poledniu. Den by více krasný, tak že účast obyvalelstva byla hojna (ke třem tisícum).

Účastni byli tyto vesnice; Chomout, Žornov, Olibov, Satyjov. Krytovo, Varkoviče, Běloberežje, Konůšky, Ulbarov, a městečka Varkoviče a Ozerany.

Hudba byla ulbarovská pod řízením p. Najmona. Hasičské sbory z Ulbarova, Varkovič, Ozeran a Satyjova. Žáci všech škol gminy varkovské.

Průjezd p. presidenta byl opožděn tak že teprve k deviti hodině večerni přijel. Napřed projelo jedno auto z kterého zdělili že automobilový průvod již se blíži, a v třetim autu na pravé straně že bude sedeti p. president.

Žáci byli již unaveni tak dlouhym čekanim a lidu mnoho odešlo domu. Jen za nedlouho průvod automobilů zastavil u slavobrany, a tu pana presidenta přivítal u slavobrany od gminy sekretář Kačanovsky; ct. když naposledy již hlasitě vykřikl, „Niech żyje prezydent Rzeczipospolitej Polskiej" tu ten celý dav lidu jak okolo stal provolaval „Niech żyje!", niech żyje! niech żyje!!

což se neslo jako když burací hrom, ale bylo to jakési milé, i při tom tením večerním chladu.-

Vójt s předními občany podnesl p. presidentu chleb i sůl a pan president poděkoval všem krátkou řečí přičemž pronesl prosbu,- aby všecky obyvatele Polska byli napomenuti budovat stát polský, aby Polska byla tak mohutna, jak za Boleslava Chrabrého. Po této proneseně řeči znovu celý průvod s p. presidentem ujíždě pryč za provolávání „Ať žije!".

Cela zastávka trvala asi čtyři minuty. Však neobešlo se to též bez komické příhody. Chleb i sůl byl podnesen na stolku p. jr. Bačevského. Po devzdání chleba a soli, stolek byl odstaven za bránu, tu při odpovědné řeči p. presidenta, několik lidí vystoupilo na tento stolek, tu pojednou nohy stolku nezdrželi tolik váhy a povolili, v zapětí ohlušujícího třesk hlásil že něco se kací, tak že nevolně všichni hleděli nekací-li se slavobrana. Sám p. president zarazil se v řeči a pozdvihl oči k slavobráně. Po odjezdu p. presidenta úředníci gminy s některými našimi občany teprve oslavovali odjezd p. presidenta.

Obec rozhodla že výčka příležitosti až Mašovský bude potřebovati zase obec teprve od něj dlužící obnos na školu požada, a jináč nevydat Mašovskému žádné obecní schválení. Kromě toho nařízeno starostovi, aby Mašovskému nevydal žádné potvrzení: jako kvitarinsy na prodej dobytka a jine.

V brzku Mašovský potřeboval odprodat par vepřů, starosta mu nevydal kvitarius, tak tedy Mašovský prodal vepře p. Bačevskému z Dembrovky bez kvitarinu. Načež když vepře již vezli, tu ctnt. Bačevský je zastavil na silnici a pohrozil obchodníků jestli vepře ihned nevrátí zpět že ho bude žalovat o nezákonnitém obchodu. Obchodník uposlechl, a vepře zase odvezl zpět Mašovskému.

Cil všech těchto nepříjemností činěných Mašovskému byl ten, aby ho přinutil se vší rozhodností k zaplacení dlužících peněz na školu, a slíbeno mu že budoucně na dále bude proti němu obec zakročovat kde jak bude možno, dotud, pokud se s obcí nevyrovná. Bohužel že mnoho občanu nepochopilo tento směr postupovaní proti Mašovskému, počítajíce

že tyto příkoří se činí z osobního msty p. Bačevských, a zajisté jestli-by byli všichni společně vystoupili proti Mašovskému, byli by nevodolal a zaplatil by. Ale Mašovský vidouc že část občanstva se kloní na jeho stranu a že mnohý mají respekt z jeho zamožnosti, tu tím více se zatvrzoval a umínil si jakýmkoliv způsobem postarati se zavříti školu.

Za nedlouho Mašovský potřeboval stvrzení obecní že vlastní jenom 8 desatin země. Takové stvrzení potřeboval k notáři na kupní smlouvu neboť přikoupil čtyři desatiny od Ukrajince Ivana Vorobce z Žornova. Starosta Lipčák na žádost Mašovského odpověděl takto; „Zde jest papír, inkoust a péra, mohu vám takové stvrzení napsati, ale předem musíte se vyrovnat z obcí a mně osobně zaplatiti 13½ pudů pšenice kterou mně dlužíte za moji tříletou službu."

Mašovský vida že tu nic nepořídí, obrátil se na gminu, aby mu gmina takové stvrzení vydala. Po dlouhém tam mluvení ba i hrození že mu takový dokument musí být vydaný, sekretář gminy jednoduše Mašovského vyhnal.

Mašovský zajel k okresnímu starostovi, kde ústně se žaloval na starostu Lipčáka a gminu, přičemž vše vylíčil tak, jako by on byl ten nejpožadnější občan, a všechny ostatní jemu ze závisti činí jen nepříjemnosti. Pomocník okresního starosty, uvěřil slovům Mašovského, předal 2 února 1929 r. po telegrafu gmině nařízení, aby gmina takové stvrzení Mašovskému vydala.

Vójt gminy Šamko, obdržev takové nařízení, nevěda jak v dánném případě se zachovat, při setkání se starostou Lipčákem pronesl své mínění, že se bude muset to stvrzení Mašovskému vydati, načež Lipčák pronesl; „ať činí jak rozumí, ale on že od obce nic nevyda kdyby i zato měl být trestan".

Po poradě v gmině, přišli k nahledu, že v dannem případě gmina musí i na dále státi na straně obce Chmouta, pročež rozhodnuto aby na druhý den, jelo několik občanu z Chmoutu do Dubna, a okresnímu starostovi tam náležíte vysvětlilo celý případ, a zároveň poukazali na příčinu, proč obec nechce vydati stvrzení Mašovskému,

a přitom aby upozornili okresního starostu, že Mašovský malo toho že sám nechce platiti na školu, ale ještě pobuřuje i druhé občany aby nedoplaceli, a též že Mašovský vůbec haní polské školy, přičemž všude mluví že v polských školách se jinému neučí jen lepit klece a malovat ptačky.

Zároveň gmina měla přání aby cesty do Dubna se zúčastnil též starosta Lipčák, spolehajíc na něj že vše náležitě vysvětlí a nic nenaplete coby mohlo hodit stín na úřad gminy.

Nehledě nato že 6/II měla gminna rada porezení, v které nest účastenství Lipčák. Gmina rozhodla že cesta do Dubna je přednější a aby Lipčák jel do Dubna a schůzi rady vynechal.

6/II delegati v osobách Josefa Bačevského, Václava Mójdla a Josefa Lipčáka, byli přijati ve Starostvě v Dubně. Delegace u starosty okresního pořídila pro obec příznivě. Obecní jednání proti Mašovskému bylo schváleno. Mezi řečí okres. starosta se vyslovil, že hromada jest velký člověk, a jestli u soudu nedocílíme příznivého výsledku v při proti Mašovskému tak Starostvo slibuje samo v dané věci zakročit administrativním pořádkem a Mašovského přinutit plnit povinnosti občana republiky polské.

Bohužel že vše zůstalo jen slovami, a dále krasného slibu nedošlo.

Ještě před zakončením školního roku 1929 proslychalo se že mnohý Český učitelové na Volyni kteří nezdali dosposud zkoušku kvalifikaci učitelské, budou nuceni takovou zkoušku učinit, neb jináč budou zbavené svého místa. Mnohé učitelové v tom počtu i naše učitelka sl. ct. Křivkova takové zkoušce se starali vyhnouti, každý udával nějaký důvod by zkoušky byl zbaven.

Ustředna Č. M. Š. v Lucku spolehajíc na svoji autoritu, myslela že se domůže u vlady pro České učitele zvlaštní prvilegie, a touto domněnkou potěšila české učitelstvo, které spolehajíce na Ustřednu, zkouškam se vyhnuli. Sl. učitelka Křivkova odjela do Prahy s dětskou výpravou. Této výpravy se zúčastnil též mystní chlapec Mikuláš Talla.

Počase jsme doslechli že u příležitostné rozmluvě p. Mašovská pronesla že sl. Křivkova ve vsi Chomout vyučovat více nebude ba že vůbec z

učitelství bude rozhodně propuštěna. Aby dala Mašovská více důrazu těmtěmto zpravam, ktomu dodala že si necha uříznout hlavu dřevěnou pilou bude-li sl. Křivkova ještě na Chomoutě vyučovat.

Tato zvěst by byla jinák nepovšimnuta, kdyby se nevědělo že se strany p. Prokopa a Mašovských se pracuje tajnými cestami o to, aby v každém ohledu sl. Křivkovax byla z Chomoutu odstraněna.

Proto Kolo Č.M.Š. učinilo dotaz Ustředně do Lucka, jak se věci mají s českými učiteli, a můžeme-li míti nadeji že v budoucím roku sl. Křivkova bude u nás vyučovat.

Načež mystní Kolo obdrželo z Ustředny odpověď, ze dne 10/VIII 1929 r č.984/29 za podpisem ředitele p. ž. Albrechta, v kterem zdělował k vědomí, že sl. Křivkova odstraněna ze služby učitelské nebude, a naopak, že bude tímto rokem ustálena jako učitelka stála na Chomoutě.

Takovou odpovědi Kolo bylo celkem zaspokojeno.

Na začatku školního roku všude ve vikolních školách se již počalo vyučovati, z sl. Křivkova dopposud ještě neobdržela příkaz k vyučování. Proto osobně jela k prokuratoru školnímu do Rovna a tam teprve zvědela že je z učitelství supendovana tak jak nezdala zkoušku kvalifikace.

Nenadanym takovym obratem věci, byli všichni nanejvýš překvapeni, a tu vznikla myšlenka že p. Mašovka byla lepe informovana než Ustředna Č.M.Š.

Na straně p. Prokopa a rodiny Mošovské a spolek byla radost velika, co dali na sobě přes příliš znati svymi vítěznými pohledy.

Z počátku se nevědělo co činit. Sama učit. sl. Křivkova nedavno ze navrativší z Prahy kde byla co průvodkyně žactva na zajezd do Československa, nevědela co dělat. Osobně se obracela o pomoc k Ustředně, bx i k poslancovi Medunovi, ale všude jen krčili rameny, slibovali ale s malou nadeji na uspěch.

Mystní Kolo poslalo k inspektorovi deputaci v osobach Václava Mojdla a Jachyma Pally, kteří dne 6/IX v Dubně prosili p. inspektora, aby sl. Křivkova byla ponechana u nás nadale vyučovat. Nato p. inspektor

Chamovty
4/XI 1942. Mezi lidem se mluví, že v protektorátě jsou nepokoje, mnoho Čechů je popraveno, že v Německu též se něco děje. Všichni čekají že do nového roku to praskne, ale dohromady chodnu nic neví. V Rovně měnící pracáky zabavjeli mnoho lidu, přivážejí je autama nevi se odkud, a na ulici Pjala, mají jakési šatky na lidí. Prosty lide soudi, že vše to poznamenje, že Němci slabnou, že již ztracejí víru ve své vítězství.
Byl jsem dnes v měst. Borkovičích na poště pro dopis, dal jsem pošmitrovy půl litru řepkového oleje, tak ho patrochu podporujem aby nezemřel hlady neboť na plat měsíčně 30 marek. Městečko po vyvraždění židu, má úplně jiný vzhled, mislim kdyby tam otrhli nějaky dívoši, z afrýky, nedělalo by větši spustošení než je nyní. Všechni domy jsou vidrancovany, okna vytrhana z rámy, dveře rozvořena na zlamanych pantech, ploty povalene, plech ze střech strhany, všude spousta smeti a peří, a mezi tim chodí ukrajinci a ukrajinky, a vybirají a vilamujou kde co ještě najdou.
Doslechli jsme též že v protektorátě nyní vladne jakési Morava, ale věříme že se dočka spravedlive odplaty. v Londýně je prý česka vláda v hlavě B. E. Beneše věříme všichni pevně, že B. E. Beneš bude zase prezidentem a Československa.

Chamovty
24/XI 1942. V Hrušovici v souchone je ještě cukrova řepa na poly, nyní rozsedni vesnice musejí dobejvat spod sněhu řepu, a vozit ji do cukrovaru. lidí nyslo do cukrovaru vozy řepu domu, a vaří z ni kořalku. Kořalku lidi vaří mnohem lepši než statní vinopalny, a proto také jde dobře naodbyt i německé radeji kupujou domací, než statní. kořalku, neboť domací je o mnoho silnější. Život jde jak v kolotoči, i hlava se někdy točí jako když vylezeš z kolotoče. lide se již přispůsobyli, vedou šmelinářství ve velkem, prodat dnes 120 litru řepkového oleje, nebo několik metrodu mouky, a neb desitky litru kořalky, metrovky mydla, to je na denním pořádku. Zlate pětky od Židu, přešli obchodním spusobem mezy obyvatelstvo, které dnes kursujou 230–250 marek za kus.
Žijem v nejistotě, jako dnes cela Evropa, ale tady na vesnicich ještě se žije dobře, neboť němci nemaji tolik svych lidí, by mohli vše kontrolovat. Každemu se něco podmane a oni chamouři obe oči zachmuří, ji každy plnou hubou, a tim škodí německu, že nemohou tolik vývozu do ukrajiny, jak by chtěli.

Chomouty
29/XI 1942 V Hrušůvce již delší čas se potloukaly dva němci, měli své auto a motocykl. Rozjížděli po vesnicích, brali prasata, z mlékárny každý týden máslo, pili kořalku, kamarádili se s obyvatelstvem, nic nedělali, a žádný nevěděl co jsou zač. Po nějakém čase se jim zalíbilo po práci, počali z jišťovat mnoho-li je v obci dřevěné, toto z jišťování konali po večerech když dřevěné sedí již na kvasnicích, brali úplatky zato aby zaspali mezi slepé, potom hledali odstřižíduky, a když i tímto službě vídělali, počali z jišťovat mnoho-li kdo má dýli. Krajan K. Zabyl prase, navařil kořalky, a pozval němci na zabyjačku, aby stišil jejich horlivost v zevíziji, a vyzvědět na něho co jsou zač. Němci zpočátku se zdráhali pyt že prý vědní osoby nesmí pýti; ale potom přišli na chut kořalky, a pili celé tři dní, při tom mluvili tak, jak mluví opilé lidé Krajana K. povýšili na komendata obce, a mnoho řekli co neměli říkat. to vše Krajan K. povídel v Rovni, a tu přijeli zase druhý němci a jednoho zevízora zatkli, a druhý zpět utekl přes les k Lilinci, kde zastavil auto, sedl na auto zamával na rozloučenou, a byl pohodec konec.

Novíny nečtem, radia nejsou, nevíme co se děje ve světě, peníze nemají cenu papíru na balení, řemeslníci berou za práci jen naturalijemy, a to velmi služně. propočítává se vše na polské zloty, a ty převodí teprve zase na zboží a pořádky. Na příklad, udělal jsem u sedlonáci (řezačkopasekarnu) čtyři nože nové z ocílku a obdržel jsem za práci, metr palírového dříví, dva litry řepkového oleje, tři kil. cukru, a kousek husy. Za hrubou práci, na vaření kořalky, jsem obdržel dost selátka.

Chomouty
7/XII 1942. Mluvíse že od Klevaně. bylo měřalil vesnice zničeno, a obyvatelstvo postříleno, zato, že mělo styky s partyzány, a tvrdí se, že mnozí těchto vesnic byli v partyzanských oddílech. Partyzani jsou převlečeny v německých uniformách do měst, a odebírají cenné zboží, mezi partyzany prý jsou němci desentéry. Včera partyzani byli v cukrovaru Mizoči, vzali mnoho cukru.
v Dubni na konservní továrně, partyzani vzali mnoho uskladněného zboží.
v Bělově ve mlýně vzaly partyzani deset fet mouky.
v obci Majévce u krajana Poleška našla policíje v zahradě, a na poli dvě z Kryše Židu. 16 Židu bylo zničeno,
Dnes večer byli dva Židé u souseda, prosili by prosě udělal u stavení z Krejč

že mu dají mnoho zlata. Ještě je po lesích dosti Židů ukryto, jen že nemohou vylezti z ukrytu. aby se nepronásledili, neboť napadal sníh. Ukrajinci chodí po lesích a hledají Židi, aby je zabyt, a svlekmut z nich oblečky. v obci Martinovce jistý ukrajinec, sloužil u policiji, poslední čas byl poslán na frontu. odtud utekl, a potloukal se v Martinovce. Vihrožoval Čechum, přál si, by mu dali na 24 hodin právo na čeři, že by jim vládal, přičemž vihrožoval revolverem, par dní tomu bohato chlapa chitrý němci našli u něj zbraň, a zastřelili ho.

Nad Údolbunovem letalo mnoho letadel, shodili prý jakýsi Balíky Madaři nyní hlídají tyto balíky. Bojejé se prý že to jsou pekelné stroje.

chomouty

2/XII 1942. Dnes bylo obecní schuze, naším starosta ohlásil že obec ma denně dati sedum lidu, a to povozy na silnici, a v případě mnohonásobně musejí jiti na práci všichni občané.

Němcum ubytovaným v naší obci, musejí občané prodávati požívatiny po tvrdým cenam. a to litr řepkového oleje za půldruhé marky. klepici za pětmarek a t. d. Místní hajný ukrajinec, vítal skrejí Židu, kteří měli v humništině udělany zlatop. v ceně jich bylo osum. Hajný si vzal na pomoc ještě tři ukrajince, a přepadl Židi. honili je sekerami po lese, jednoho utloukli. a jednoho chytili, vedli jej celého zbroceného krví do městečka, ostatních šest Židu uteklo. Dnes tento hajný našel druhou skrejš, přivedl policiji, Žide nechtěli vylezti, tak je postřelili v skrýši. Tento hajný přišel ke Krajanu Rayndovy, a hanbě mu vinadal. že prý k jeho stavení vedou stopy. že to je hanba na Češi. že šiřeji Židi a podobně. pan hajný nepočítá hanbou utlouci Židi sekerou. Divna morálka!

Mluví se, že Rusove vzali Rostov. že Turecko vstoupilo do valky. proti Němcum. v Afryce prý němci tak utikají že je Angličane nemohou dohonit.

Včeer bylo slyšet za lesa Kňk, houkani, a štěkat psu. Tři jistí pobudove přepadli na silnici ukrajince a vzali ho. Němci z Údolbynova zastavili vlak u vesnice. vzali dobrým vepře a krovy a naložili to na vlak a jeli ke Lvovu. Mezi lidem se vždy mluvy, že již valce bude brzy konec. Ej Boże, ale já tomu nevěřim.

Chomoutky
11/II 1943. Co se děje na frontě? nevíme. mluví se mnoho, ale co je na tom pravdy žádny neví. Že je němcum zle, to tušíme, ani němci se tim netají. říkají že vojna nedaroš, šlecht, nedobře. Mó nemuže byt stale dobře, to mohli vědět již dřive.
Již po několik dnu, leta množství letadel na východ. předpokladame že jsou němci obklíčeny. Včera v noci v Dubně přijeli na šestí sanich partyzani, udali napad na věznení, zabyli správce věznení, a strážce zranili, vězněne osvobodily.
Lyde po vesnicich chýzu, jako před petiti lety. Vobavě aby nepřijeli pro ně na prace do Německa. schovavají se po lesich, přebihají do jinych vesnic, spěji oblečene, i obute, aby mohly v případě nutnosti ihned utíkati do lesu. Na Rovensku na sjezdu starostu, ohlasili že bude nabor lidí na prace do německa na výjimkou němcu a Čechu. na Dubensku toto ohlašení nebylo, proto množi Češi z Dubenska přechazeji na Rovensko. aby se na čas naboru skryli.
Kde kdo vyjišťuje že v Březnu bude konec bolky, i chýze kde ktery chystal na chýzu, vilekaji ~~kdo~~ kdo, v naději že již nejhorši přečkali.
Ukrajinka milicije ktera dopoud spolupracovala s Němci, utika a mšst vyzbrojena do lesu, a tvoři ozbrojene tlupy proti Němcum a Polakum i našeho městečka Borkovič milicije vymizela, tak že jsme ubec bez ochrany. Ukrajinci (nekteři) nemohou se dočkati, kdy přijde ~~los~~ řada na Polaci, a Češi, aby je mohli vyvraždit.
Při pytlach, neb na schuzkach ukrajincu, často se mluví otom by pobyt Čechu, a polaku, že nabraly na Volyni nejlepši zem pudu. Pravda, dosud takove navrhy jsou vidět, ale čim dale, tim budou naléhavější, neboť co naraboval u chýzu, to již propily, tak že se jim chce zase ~~něco~~ něčeho kde by mohly bezstrestně ubyjet a rabovat.
My Češi zde na Volyni, jsme v krytickem postavení, jsme bezbranny a vydany na mylost bandam, ale pevně věřim že obstojime, na pre mame zde autority, jako lide slušny, skromny, ale nebojacny, jestly skutkem přijde na nas řada, tak budem asi posledni. Na druhe, Ukrajinci dobře vědí, že bysme se jim nedali, jen tak ubyjet jako Židé. Nas Čechu jiste odalo ke třiti,

Jestly Ktomu vskutku dojde že by nas chtěli odvražditi, tu Nojíště se nedame jen tak lehce. a jiem jist, že jich padne alpoň třikrat tolyk jak nas. Dnes kdy Němci mají neuspěchy na fronte, Ukrajinci ztrocejí mnoho bojovaho ducha, nebot vědí, že jestli nemce valku prohrajé. (a já věřim že ji prohrajé.) tu teži a Ukrajinci vezmou odplatu za svoji židaškou praci.

Chamovcy

15/II 1943. Přišlo nařízení a povolani lidi na prace do Německa. Z vsi obce ma jit 15 lidí mezy ninmy Krojan 55 Lety.
Do obce Satyjeva přijeli tři auta gestapovcu, občane pochopili že přijeli je chytat do prace, proto všichni ze vsi uteckli do pole, když počali po nich střileti, tu uteckli do lesa, tak že žadneho nechitli.
Včera ve vsi Sedmihrany policije chytla tři lidi napřed je nemilosrdně zbyla, že dustaly ležet na zemi, potom je natahly do lesa a tam je zastřelily.

Volyň do valky se počitala neprumyslovi Kraj. Ale nyni se vše změnilo Nyni Ukrajina je mast nejprumislovejši kraj světa. Nejděte do kterekoliv chalupy, co tu uvidite, prve již v sini uslisite hučeni a klapot, to je v provozu domaci mlyn. pohledte do komory! tam stoji kadě, to je domaci pekelňana. Nejděte do světnice! tu u kamen uvidite sud, nakryty platnem to je domaci vinopalna, pohledte na platno! tam stoji velky hrnec a hospodyně v něm mycha. to je domaci mydlarna, dole v rohu stoji stav ta se viraby Textyl. Lide se musi činit, aby mohly žit, platy za praci denně jsou do 80 pfenicku, a každa ma peněz tisice marek. to je zahada, kde se berou tyto penize?
Z vyřazenych tanku lide vybyraji aluminija, a vylejaji z něho hrnce, pekače a jine věci, ze sten tanku vyřezavaji Rusky z nichž kovaři zhotovuji pluhy, platy na plotny a jine. Ukrajinci jsou tak dobrymy mystry, že tank rozšroubuji na kusy, aniž by potřebovali k tomu šroubovak. Pajeny narod jsou ukrajinci, je nic na svete ne skusi. na každym vikraji, a nepodlehnou.

Chomoutv
17/II 1943. Dnes byla všeobecná přepis lidí.
Včera na nadraží Ozerany, přijela partyjé partyzanu, uhlídla nadraží, a zase odjeli.
V Dubně na nadraží byli teš partyzani, zastřelili tři milicíste
Mezi Rovnem, a Korcem byl přepaden Komyzar ukrajiny R.
U Šepetovky jeli němci na vozech veseli rekvidovane potřebatiny, vlese byli přepadeni a pobyty, potom tu nemici od kud veseli němci te potřebatiny gestapovci přes dum vistřilelo všechno obyvatelstvo.
Dnes byli anas Maďaři, obyvali po domech slepice, někdo z občanu dal jim kořalku. Maďaři potom jak blazni běhali po dvorach a stříleli drubež a kladli ji na saně, k večeru teprve odjeli.
Na chomoutě jsou ubytovane čtyři němci, jako silnični dozorce, chlubějí se, že jestli jim některemu se něco stane, tu 30 občanu chomoutskych bude chastřeleno. Dnes mame nařízeno, ~~nalomat~~ nalomat led, a odvezti ho do ledníku mlečarny.
Dostavame plat za dexekenou řepu do exekuce, a to za metrak řepy 10 dek. cukru a 10 dek. melasu.
Po lesich chodí mnoho pytlaku, všude same oka malicena, není žadny dohled. hajny za kus chleba, prodali by cely les.
Děsam vědra, když si lidi přinesou plech, za vědro beru kilogram slaniny.
Vařili jsme dnes kořalku, z 50 Kil řepy jsme uvařili šest litru silne kořalky.
Dnes byli u mne dva Ukrajinci, abych jim zhotovil domaci mlyn, a dva chtěli si objednali domaci vinopalny.

Chomoutv
23/II 1943 O československu toho mnoho nevime, ale musi to tam není tak nejhorši. mluvil jsem s jednym krajanem ktery byl tři dni ve uhlině, vipravoval že v restauracich, a barech lide jsou veseli, a zpivaji verejně narodni pisně.
Silnice je stale plna vojenskych aut, a v noci jsou my časte případy že noci bandy střili po autech. Němci jakzi kostnou, musi mysli na frontě znacne nemaly.

Chomoutty

28/II 1943. Naše postavení se stále horší, a to z mnoha důvodu. Jsou případy, otevřeného nepřátelství ukrajinců vůči Čechům. Například dva krajané z Hanácké jedoucí přes ukrajinskou vesnici Komiňky, byli zastaveny, a ztýrany, přičemž ukrajinci řekli, Dosti vám Čechům jezdit, brzy vám bude, jako bylo Židům.

Dva krajané z Dembrovky, jedoucí z Rovna domu, byli přepadeny ukrajinci zaslouchali se tím, že vjeli do dvora jiného krajana, kam jim se je obavali dale pronasledovat. Toje předvěstí, jak by snamy jednali, aby zdejší kraj pozustal na jjejaky čas bez vlady.

Tři dni tomu, v Bocanovce, přepadli v noci krajana Peflera, asi deset bandity rozsekali dveře, a vnikli do domu, přinutili aby si všichni lehli na zem, a potom všechno cennější vyrabovali, zapřahli si koně do saní, vše naložily a odjeli.

V Mikoši přepadli partyzani ukrajinci, pobrali mnoho auzku, vipustili z chlivu dobytek, který tam byl na dokrmení, a bez překážky odjeli.

V Ouvsově napadli na vladní majetek (Radchoz) vzali 12 vepřu zabyli je, vévrhli a bez překážky odjeli.

V rozsedním místečku Vavkovičich, několik občanu Ukrajincu, chtějíce znečistit pravol. Kněze na jeho nevinný život, po dlouhem boji, docílili toho, že jim byl přidělen jiný kněz. Stary kněz, nechtěl předat novemu Knězi církev, potom když viděl že tu neobstojí, vzal s církve některé věci rozmontoval cirkev, a klič vzal sebou, a ujel. Ukrajinci kněze na cestě dostihli, klyč mu odebrali a jej stýrali. Stary kněz ze msty, udal gestapu, že v církvi nový kněz propaguje nacionalní politiku, a povzbuzuje lid k odporu proti němcum. A následek? Přijelo gestapo zatklo kněze, Djáka, a 22 občanu

Večera v naši obci, byla svolana schuze, z důvodu že šef silniční správi, němec, přeje si promluvit z lidma. Na schuzi německy řečnil, tlumočnik nam to opakoval v ukrajinskem jazyku. Chlubyl se, poukazoval na první výpravy němcu v tyto valce, jmenoval staty, které německo zabralo, přičemž o Československu se ani nezmínil. Dale upozornil že nyní německa vojska mají častove neuspěchy, nebot Rusko velkou přesilou napadla německa vojska, ale to pomine, za čtyři neděle, že uvidime co německo dokaže. Na posled upozornil, že je nebezpečí od všelikych band, a zloděju, proto obec musí krytí noční hlidky, a napadne-li na obec jakasi banda, uvědomyt ihned němce jelikož oni mají zbraň. ostatní obyvatelstvo budiž znalarmovano. Každy jeden

ať vezme vydle, nebo kosu, a brání se do posledního. Napomínal by jsme se drželi družně v Němci, proti Ukrajincum. Ukrajinci jmenoval svrchany že spočátku dobrovolně se hlásily v milicíjá, a když obdrželi v bran, tu že jim střílí do zad.

Povzdumeli jsme, že němci padají duchem. Sfrontu jsou vyvezi jen skrovne. Vidíme posilnící jedoucí auta, které vezou od fronty všelike harabardí. Chapeme že to je evakuace. Není to přespříliš radostne, nebot přechod frontu v bojem, přinese jen neštěstí nam, Čechum, a našemu kraji. Ale to je již takovy náš udel, že naši Volyni musi se přewlist několikrat bojem fronta. Ale Buh-li nedopustí, ani svině nas neseřeře. Jak říkají Rusove.

Chomouty.
5/III 1943. Jaro se hlasi. Teplí vítr stravil snih. Počina znamé Volyňské blato.

Povídá se něco, o Československe jednotce v Rusku, prý jíž se zúčastnila boje po boku rudé armady. Nevime kdo je tvurce této jednotky, ale to nam nevadí, věříme pevně, že to není stranicka jednotka, ale Československa narodní, nebot jinač by neměla uspěchu, a dostala by jako jarmi snih. Zajisté až přijde naš čas, nebude ani jednoho Volyňáka by nevstoupil do této Československe jednotky a tak ji rozmnožily aspoň na několyk pluku.

Jíž po několik dnu, jedou s fronty pracovní oddily, jíž Němci nejedou tak hrdě, jako před dvěma roky. Když jeli na frontu.

Ceny znacně stoupají, zvlašt tuky.

Poslední proklamace Hitlerova, v které mluvy o úplnou mobilisaci národa na cil války, vzbudila v obyvatelstvu velmy opravněne obavy. Ukrajinci jistě, bude-li vyhlašena pracovní povinnost, tak většina jich utečě do lesu, a bude tak organisovat partyzanske oddily.

Mluvy se že za Rovnem u Alexandryje byl veden boj mezy Němci a polaky. V Starovyliku u Vdolbunova, partyzani pohádali se od nějakou penize, dali nauč stvrzenky na stole bylo kuřivo, požadali o dovolení si zakouřit, a zase odešli.

Mlyny nyní již melou bylou mouku, není nato přísny dozor, ale musy se dáti zaplatek. Naš kulturní život Čechu úplně zanik. Nemame českého časopisu, a ani se nevíčuje česky, není zábav ani zpěvu. Vystala jen kovalka, a ta přistupuje rovnou lidem.

Chomouty

7/III 1943. Poslední den masopustu. Zvyobyti mame, jist je co. Ale Kovalka. není, předešle dní jsme ji vipsly. Chci byti prozíraný, proto nezatajuji naše chyby, přijou Kovalku všichni, a snad to tak i na byt. Nebot lekarni. Kovalka zamenuje leky, a opravdu nemocnych není, i nemocnam říkají, jestly nechcem onemocnět, ať přijem Kovalku, ta zabranuje nemoci, myslym v dannem případě že nam vice pomaha nyta, a vinyova stava.

Silnici stale jedou auta od fronty, vezou nabytek, stěhují se, včera Němci nabrali sul, za pět marek kilo, tady se platí 15 marek, měli ji několik metraku, dalo by se nam vidělat, přídavky pokuření, ale nechcme to šmelinařum

Včera jsme chabyli dvě husy, tak že dnes je obed znamenitej, totiž husa a knedlíky se zelym. Soused Šiška prohandloval s Gandvirem koně obdržel přídavkem 20 litru pyva, a nemel pypu, tak byl nucen se vípujčit u mně pypu, a to předci bylo by neslušne aby mě teri nepozval. no a dal? no i dobře.

Chomouty

13/III 1943. Ruzne bandy, stale častěji, a směleji se počínají. Krajanu Zbranovy na Sedmihvanech v noci klepli na dveře, ať otevře že jsou partyzani, když jim otevřeli, vešlo sedum lidu ozbrojenych, nařídili všem mlčet, zahnali je do jednoho pokoje, sebrali jim všechny obleky, obuv, oholtek a j. potom jim museli zapřahnout sve koně, naložily vše na vuz postavily na vuz kulomet, a odjeli. na cestě staly ještě tři furry bandity. Takovym zpusobem obrali teri v Cerpově krajana Rakus na Majovce kraj. Hibranta, v Ubarově kraj. Hlavačka. Jak potom nejit Kovalku.

Chomouty

14/III 1943. 8/III v Rovensku vernicí bylo vzbouření vězňu, byl pokus o útěk (tak se hlasí oficialně) skutečne, ve vězeni bylo postřileno několik set vězňu bez soudu, mezi nimiž teri pravoslavný a Djak a 22 občanu ze sousedního městečka Varkovic. Ktere byli zatknuty po udání pravoslavného

23/II V Mirovci byli vzaty partyzani, odzbrojili tam Němci. Byla

Vikarova ze Zdolbunova posila, došlo k boji, partyzáni ustoupili do lesa.
Němci odzbrojili a pozatýkali několik milicionářů, ale více jich uteklo.
Nyní rodiny uteklých mil. jsou trestány. V Čornově Němci zastřelili
pět členů rodiny milicionáře. Který utekl do lesa, stavby spálily.
To je odměna za službu německu.
Němci se snad nepohodly s vůdcem ukrajinců Banderou, proto počíná
nová válka banderovců s němci.
Chomonty
19/III 1943. Dnes svátek Josefa. Oslavovali jmeniny nemocného.
Vypilo se na 18 osob, sedum litrů kořalky a 25 litrů piva. I
zpěvu bylo též dost. Lidé soudí tak, pokud žijem, co sníme,
a vypijem to je naše. a potom? ať tráva třeba neroste.
V Rovně shytaly zase lidi na práce do německa.
V sousedním městečku již po několik dnů, lidé spějí oblečeně, a jsou
pochovávané čekají že je budou shytat na práce
Dnes poprvé vyjeli do pole.
Všude po lesích jsou partyzáni, a různé bandy. co se děje na frontě
stále ještě nevíme. O Československu a Polsku též nic nevíme.
Chomonty
7/IV 1943. ~~Dnešní den~~ V Dnešního dne je usílena noční hlídka na pět mužů
čeká se napad bandy, lidé jsou přestrašeny. V případě přepadu má
se zvonit napoplach. Na dnešek byl napad na Krajana Doleža, ~~Krajan~~
~~pod~~ Krajan jednoho bandity zranil sekerou, ostatní uprchli.
Též v Mlodově byl napad na Krajana Samra, též byli bandité zahnáni.
Tři dni tomu, byl velký napad na ves Radov, ale sedlčané za vás orga-
nisovali obranu, po dvou hodinovém boji, byli bandité odražení.
V obci Curkově, byla celá rodina zavražděna. V Mirči včera byli zapálení
stohy sena, jenž lidé dovezli jako daňový kontingent.
Ukrajinci mluví otevřeně, že do velikonoc pokoří s Poláky i Čechami
v Zadvípolí a okolí, bylo mnoho polských rodin zavražděno ostatní polští
se svým skrovným majetkem utíkají do jiných míst.
Polé dojíždějí se stěhují do ukrajinského Kvasylova, a ukrajinci se přestěhovaných

na usedlosti Fold-dajčin

Říjem dnes, jak někdy naši krajane v Americe, jenom s tím rozdílem že tam krajane byli ozbrojeny lepe než Indijány, kdežto my jsme bezbranne, a bandite jsou ozbrojeny kvérama, kulomety, a granaty. Proto nam nastava nerovny boj. jsme odkazany sami na sebe, a kdomu rozhozeny po celé Evropě. nevime dodali se uvaranime, ale doufame. Němci na vše hledí skrstejně, a je jim to vhod, ať se slovane vzpouzí, alespoň oni budou mýti méně prace.

Proste kradeže jsou nadenním pořádku, odpada velota k praci nevíš dne, ani hodiny, kdy budeš uloupen. Vidíš jak ukrajinci ohlížejí tvuj majetek a těší se na okamžik, kdy se jej budou moci zmocnit.

Chomouty
10/IV 1943 Na dnešek v noci, jeli do naší obce bandity, na Křížovatce byli byse setkali s Němci, kteří jeli na fure od Rovna, bandite hodily dva granaty, a ujeli spatky ke vsi Žornou. Na dnešek se vsi ~~Katropoty~~ Dubrovce krajanum Katropoty odvadi dva velky kepře.

Včera v Spalovskych lesích byli zabity dva Madaři Kteny tam jeli pro dřevo. dnes tam jeli dvě auta s Madary jako třetí výprava.

Do Dubna, a Kremence. přibylo mnoho polskych uprchlíku, vypravují že bandite ubyjeji i male děti. Samovjim sucé a nohy, a často těm useknavají nosy a uši. U Dubna byli rozhazovane letaky, v nichž se vyzyva Polske a Ceske obyvatelstvo aby se ustěhovali, neb jinak budou zabyte. Mluvy se, že v Počajevskem Klaštere byla nalezena tiskarna v niž se tiskly tyto letaky, mnoho munichu prý bylo zatčeno.

Mluví se že Polsko-Ceska delegace byla u místodržitele Ukrajiny, prosili o ochranu Polskeho a Ceskeho obyvatelstva od banditu. Budto-bi obdrželi takovou to odpověď. Ať se brani kazdy sam, jak umí, Oni němci nemaji nyni čas na to, ať po valce že se teprve veci vyřadaji.

V okrese Kremenecken, a Višněveckem je bezvladí anarchije, obyvatelstvo neplati žadne daně, Němci tam nejedou, boji se. V našem okrese dosud ale se nedeje se udržovaji všechna německa nařízeni.

Říjem den ze dne, v hrozném očekavaní, že snad snadem byti přepadeny

vyvezena ze Kobelnovo posila. došlo k boji, potom partyzanů odtáhli do lesa. Němci pokračují v ofenzivě, vesnici, velká část milicije utekla také do lesa. Nyní rodiny uteklých milicajtů jsou trestány. v Kovnově byla zastřelena celá rodina milicajta, který utekl do lesa a stavby spáleny.

a zde nemáme žádných plánů nebo obrazů, neboť jsme tu jen jak kapka v moři, obklíčeny ukrajinskými vesnicemi, jsme vydány na milost banditům kteroužto oni nikomu neudělujou, brutálně jsou vražděni celé rodiny, ba celé vesnice vyvražďují.

Nechce se věřit, že mužou lidé tak bezdůvodně vzplanout nenávistí k nám Čechům a Polákům hrozy zde páchaným, a sobě tím neprospějou naopak těmito zvířetskými činy, dělají si Říši, nad samostatností Ukrajiny. Neuvědomujou si že Československa se zachraňovalo tisíce ukrajinské inteligence, že žily tam pohostinsky měli svoji vlastní školu v Poděbradech. Neuvědomujou si že příchodem Čechů na Volyň Volyň se pozvedla na úroveň jiných evropských území jak hospodářsky tak i kulturně, Neuvědomujou si že jejích přátelé, bratři, slované, jsme! Naopak vyhrožujou nám, že jsme jsem přijeli na plech, ale odtud že bysme radi odletěli nakolenou, ale ani to nám nebude dovoleno.

Doposud nemohu pochopyt co vlastně Ukrajinci chtějí, jsou tu tři druhy band. Banderovci válčí za samostatnost Ukrajiny pod protektorátem Němců. Nyní již uznali že se mýlili, Němci Ukrajincům nedají svobody. Partyzáni, tzv. smíšení, Ukrajinci ruské Židé Slované válčí s Němci i Ukrajinci tyto mají stranické kabaretní. třetí banda pracuje pod firmami obou vůbec nedělených band. ta nemilosrdně vraždí a drancuje. Je ještě několik band, ale nejsou je zprostých zlodějů. Jsou bandy čistě židovské a čistě české. Prostý člověk se nevyzná jaká je ta či ona banda, má hrozu ze všech band. Samozřejmě je zvrhlému vítěze že nám přejí všichni chut pracovat.

Noce trávíme nepokojně, každé zaštěkání nás vzrušuje, nervy naše jsou oslabené. Němci hledí po nás pokojně, nechovají se slovanům nepřátelsky, a očistí jsou Ukrajinci, pro kolonizátory Němce.

Zdá se nám, že asi přijde ta chvíle osudná a že nás všechny vyhubí

jako vlastenci židé, tentokrát věřícími svému svědomí, že Hitler zabyl Krista, a jsou nevěřícími. Myslí zajisté moji jiný argument. aby to Hitlerův svědomí. Pro nás možná někdo někdy napíše že bylo na Volyni bezdůvodně vyhubeno 40 tisíc čestných a pracovitých Čechů, ale ovšem napíšou dějiny, že když Slovanstvo vedlo rozhodný boj s Němci, tu oni konali ohavné činy.

Chomenty

17/IV 1943 Již přes měsíc času, není deště, jsem je vsáklo, ještě není možné dostat do půdy. Máme nařízeno odvodit Němcům na každý hektar pět metráků obilí, šest slepic, 35 Kil masa hovězího 10 Kil vepřového.

Na každý hektar se musí (letí 1 or tabáku, 2 cary máku, ½ ary chmele.

Po okresní partyzáni zabyli dva Maďaři a několik zranili. Trestní výprava svedla s partyzány boj, partyzány ustoupili do vsi Svjaty Madoši, Němci spálili a mnoho lidí pobyli. V Hulči bandité napadly na mlékárnu. Občané vybrojený automaty odbranili bandity kteří utekli zanechali tam koně vozem i zbraní

Chomenty

20/IV 1943. Ukrajinci předpovídají na velký pátek smrt Čechů že prý již svátkovat Velikonoce nebudem. Co dělat? nebudem tak nebudem! Svět se proto nezastaví! Jsme v jejich moci, ale ono to tak lehko nepude. Již jsme stovkrát uvízli, kdyby se nás nebáli oni, tak by nás již dávno zničily. Já osobně věřím že Čechům se celkem nikdy nedojde, mužou nás pár set po jednom ubýt, ale na celé obce nebudou mýti kuráž. Hlavně jen se jich nebát. Zatím se odvíjí jiná drama. V ne vsi Svjaty Madoši když ves polili nabodávali děti a házeli je do ohně, tu by měli Ukrajinci si uvědomit kdo je jejich nepřítel. Mluvil jsem dnes s jedním inteligentním Ukrajincem. řekl mi, že naše situace je zlá, lid prý je proti Čechům rozčilován. Řekl jsem, nás Volyňských Čechů může podnout v tyto druhé světové válce i od nás Ukrajinců na nejvíc 35 tisíc, ale vás Ukrajinců padne na čtyři miliony. tak naše situace je mnoho horší

a otázka Čechů na Volyni se může vyřešit bez moře i vraždění, neboť po ukončení druhé světové války, bude otázkou, zdali Češi budou chtíti zůstat na Volyni, a spíše že nezůstanou. Jestli nás vítězové? tak alespoň po nás zůstane čestná památka, kterou nám svět nevrátí, ale ví si zamanete vůči, které již nikdy nevrátíte.

Na dnešní noci ve vsi Satějově, partyzáni zapálili lihovar, a budovy v sousedství a stanici, zabyli direktora a několik Němců. Zář od ohně bylo vidět až do rána, bylo též slyšet střelbu z kulometů a výbuchy granátů.

Zhromadný

21/IX 1943. Celý den byli lidé jako na trní. Jsou přestrašeny. Že vsi Satějova Ukrajinci utíkají z určena na zadech, boji se že přijede tam trestní výprava němců, a potrestá je za činy partyzánů, které v noci zpochabí ve vsi.

Němci co byli ubytovaný v naší obci, ti strachu se ustěhovali do města, tím více přibylo strachu. Dnes v noci byli by měli Ukrajinci s námi lehkou práci, lyde strachy by byli se rozutekli.

Noc byla neklidná, rozum napovídal: netřeba se bát! nic nebude! nevzmělí se ještě na nás. ale srdce instinktivně poplašně bije. Shrouceny se tají dech. ne! to je horší než na první linyji! alespoň aby byla obrana! něco hoší mají pro stryce příhodu, ale ne všechny. no! lehko se nedome. Nejhuší je ženami. spěšně vychystávají na každý případ, do uzlu něco k jídlu a něco prádla, ale chápe, aby měla přijít banda, tu by se strachy nehnuli z místa, neboť by jim vypověděli službu. Většina našich občanů leha oblečena. Noční klidka není dnes společení, ať projde každý tam své stavení, ať se brání každý u svého domu. je to velká chyba, ale nedá se tu nic dělat. Však ono to nějak dopadne.